

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ
СМЪРТТА СЕ НАРИЧА
„КЕНТАВЪР“

chitanka.info

„През нощта на 7 срещу 8 август 198... година в крайморската градина на курортния град — да го наречем Б. — бе намерен мъртъв мъж“.

По този начин може да започне най-обикновен криминален роман, в който да има стрелба и побой, гонитба с автомобили, леко разпуснати, но в душата си честни момичета и положителен герой, когото от време на време бият, ала той в края на краищата побеждава.

Какво да се прави! Романите си имат свои закони и читателите са свикнали с тях.

В действителност в този случай нямаше нито стрелба, нито гонитба с автомобили, да не говорим за разпуснати момичета. Просто един полупиян мъж изтича по централната алея на градината, стигна до входа, където нощем постоянно дежуреше патрулна милиционерска кола, и като се надвеси над отворения страничен прозорец на колата, каза тихо, на пресекулки:

— Ей, другари! Другари, бе! Там един човек... лежи един човек!

Полупияният беше Барба Маро, известен във всички крайморски кръчми и в милицията, разбира се. Неговото амплоа обхващаше различни видове пиянски скандали, доста шумни, но общо взето, безобидни. Затова единият от двамата старшини в колата — този, който седеше вдясно, го изгледа недоверчиво.

— Барба! Да си нямаме после ядове!

— Лежи човек, бе! — почти извика Барбата. С това „бе“ той напълно изчерпа всички аргументи, които можеха да му дойдат на ум.

Старшината — неговото име бе Георги Донеv — погледна часовника на арматурното табло. Светещите зеленикави стрелки показваха три без десет. Донеv отвори вратата, за да излезе, и каза на другия старшина — онзи, който седеше зад волана:

— Стефане, аз ще отида да видя! Ти вземи връзка! — и после се обърна към Барбата. — Хайде, Барба! Къде е?

Мъжът лежеше на дясната си страна върху тревата и само подгънатите му в колената крака излизаха на асфалтовата алея. Алеята беше тъмна и странична, оградена от малко запуснати високи храсти.

На десетина метра по-нататък се белееше градинска пейка, а след още двадесет-тридесет метра се завиваше към една от централните алеи на градината. Светлината от синкавите луминесцентни лампи почти не стигаше дотук, а висеше като призрачно, нереално сияние над храстите. Миришеше остро на влажна трева.

— Ти стой там встрани! — нареди Донеv на Барбата и натисна копчето на електрическия фенер.

Резкият кръг светлина отдели неподвижния мъж от околния сумрак и сенките сякаш станаха по-тъмни, а лицето — по-бяло. Беше млад, около тридесетгодишен, с грубовато лице, добре избръснат и с малки контешки мустачки. Очите му бяха полузатворени, но в онова неестествено полузатворено състояние, което веднага внушава страх, защото го няма у живите. Така, както лежеше, по него не се забелязваше никаква рана. Беше облечен в бял летен костюм. Под сакото се подаваше модната яка на светла бежова риза.

Донеv заобиколи внимателно подгънатите крака, без да стъпи на тревата, клекна, протегна ръка и хвана китката на мъжа. После я пусна, изправи се и напипа клавиша на радиостанцията, препасана на хълбока му. Чу се пращане като лека кашлица.

— Стефане! — рече Донеv. — Веднага връзка с управлението. Мъж е. Мисля, че е мъртъв!

— Сигурен ли си? — запита гласът на другия старшина. — Да не е някой пиан?

— Какво ти пиан, той почти е изстинал! Вземи връзка, а аз ще им кажа откъде да мине колата! — сопна се Донеv. Той насочи светлината на фенера към храстите, започна да я мести и да ги оглежда, но там не се забелязваше нещо подозрително.

— Абе, другарю старшина! — чу се по едно време дрезгавият глас на Барбата. — Аз да взема да си вървя, а?

Донеv даже се учуди.

— Как така ще си вървиш! Тук ще стоиш, няма да мърдаш никъде!

Барбата подсмръкна недоволно, по пиански, и се поклати на краката си.

Колата на дежурната следствено-оперативна група пристигна след десетина минути — отначало отдалече се чу шумът на двигателя, после по централната алея блеснаха фаровете. Те завиха, насочиха се

насам и сумракът на тясната алея изчезна изведнъж, станаха видими дори случайно попадналите камъчета по асфалта.

От колата бързо излязоха трима мъже. Този, който вървеше отпред, беше по-възрастен от другите, към петдесетте, с доста пооредяла коса и светли сиви очи на закръгленото леко отпуснато лице. Широката риза скриваше донякъде пълнотата му, макар че той едва ли вече я криеше. Зад него бързаха двама, по-млади. Единият носеше тъмно куфарче, а другият в движение разкопчаваше широк кожен калъф, който висеше на ремък през рамото му.

Донев се изпъна, козирува и се представи. По-възрастният го погледна, погледна и Барбата и кимна към мъжа с куфарчето.

— Докторе, виж как е! Само гледай там... тревата!

Лекарят стъпи предпазливо на тревата, като я оглеждаше, и бързо, с привично движение постави едната си ръка върху големите артерии на шията на мъжа, а с другата повдигна малко главата.

На слепоочието на мъртвия тъмнееше голяма синкаво кървава рана, която проникваше под косата. Лекарят се взря в нея, после отпусна главата и полека разтвори единия клепач. Светлината от фаровете заблестя мътно в зеницата.

Лекарят мълчеше, мълчаха и другите. Чуваше се единствено тихият близък шум от мотора на колата. След това лекарят хвана ръката на мъжа и бавно я сгъна в лакътя. Изправи се и каза:

— Мъртъв е! От два до три часа.

По-възрастният — това беше следователят Янкулов — се обърна към най-младия от групата — онзи, който държеше широкия кожен калъф.

— Стоянов! Можеш да започнеш. Общ, възлов и детайлен.

Отстъпи малко и като хвърли кос поглед към Барбата, кимна към Донев:

— Докладвайте, старшина! Кой събщи? Как го намерихте? Онзи там кой е?

Следователят Михаил Янкулов започваше разследването на тежко произшествие.

Личността на пострадалия и адресът му бяха установени веднага — във вътрешния джоб на сакото му намериха портфейл, в който имаше паспорт. Името му беше Марин Каранешев, роден през 1952 година в Свищов, барман в хотел „Сирена“, разведен. В портфейла

лежаха и няколко разписки от платен наем, карта за автобус, визитни картички на различни хора и десетина лева в банкноти. От другите джобове извадиха връзка ключове, цигари и запалка, както и пластмасова опаковка на лекарство, в която няколко от кръгчетата на таблетките бяха празни.

— Аналгин — каза съдебният лекар, като я повъртя в ръка. — Все пак, трябва да се види! Да няма под надписа нещо друго!

Всичко, което бе намерено, следователят описваше и поставяше в пликове. В това време камерата тихо бръмчеше в ръцете на експерта криминалист. Заснемаше се главното: обстановката, положението на мъртвия, видяно от различни ъгли, предметите наоколо, раната. Под светлината на прожектора на лентата се фиксираше подробно и тревата. Онова, което сега човешкото око трудно би могло да забележи, на снимките може би щеше да личи по-ясно.

Янкулов стоеше на асфалта — пазеше се да стъпва по тревата — и даваше къси нареждания:

— Стоянов! Там, около храстите! Гледай добре за следи!

Но и самият той присвиваше очи и се взираше в добре подравнената трева. Съдебният лекар Гетов се бе навел и с помощта на голяма лупа изучаваше асфалта около краката на мъртвия. По едно време се надигна и поклати глава.

— Няма. Поне аз не виждам пръски по асфалта. Има малко кръв, която се е стекла по шията и е намокрила ризата и сакото. Има и там, на тревата.

Янкулов вдигна вежди.

— Е? Мислиш, че е пренесен? Нещо не ми изглежда.

Това, преведено на по-разбираем език, означаваше:

„Смяташ, че е убийство, че жертвата е ударена другаде, а след това е била пренесена и оставена тук?“

— Не изключвам — рече Гетов. — Малко е кръвта. Или пък ударът е бил такъв, че го е убил почти мигновено.

Той помълча малко и добави:

— Но и така може да е. Слепоочие е, все пак.

Янкулов направи няколко крачки по алеята, отдалечи се на десетина метра, после бавно се върна. Сякаш се опитваше нагледно да си представи пътя на убития.

— Има нещо не в ред! — обърна се той към Гетов. — Гледай сега, раната е от дясната страна, а е паднал точно на дясната. Поестествено е да падне на другата!

Докторът не каза нищо.

— И после гледай сега — продължи Янкулов, — за да има удар вдясно, значи онзи, който удря, трябва да е левак. Или...

— Или да го е издебнал и ударил отзад.

— Да го с издебнал и ударил отзад, вярно — повтори Янкулов. — Само че как ще го издебнеш такъв? Я виж, какъв е бил... як. И защо по тази тиха алея? Е? И въобще ние още не сме наясно това ли е... — той посочи собственото си слепоочие — ... причината за смъртта или нещо друго? Знаем какво ще ми кажеш: „Днес, на аутопсията!“

— Така е — съгласи се Гетов. — Има го и по учебниците. Отровен, после ударен. Не раната е смъртоносна, а отровата. Днес, на аутопсията!

Камерата продължаваше да бръмчи в неестествено ярката светлина на лампите. Мъртвият лежеше там, където го бе намерил Барбата, а Барбата и старшината стояха встрани и търпеливо чакаха.

На изток, на хоризонта над морето, се беше появила тънка сива ивица.

Започваше да се разплита едно огромно кълбо от въпроси.

„Коя е причината за смъртта? Ударът или нещо друго?“

„Ако е ударът, с какъв предмет е бил нанесен той?“

„Кога? Защо? От кого?“

Един от първите въпроси беше:

„Кога е настъпила смъртта?“

Съдебният лекар бе казал своето предварително мнение, но беше добавил: „Днес, на аутопсията!“.

Така започна разследването около смъртта на Марин Каранешев. Така обикновено започват тези разследвания. Такава е действителността. С много неща читателите повече или по-малко са навикнали: следователи, на които им иде да проклинат любимата професия и които сънени се надигат нощем от звъна на телефона, коли, които с вой минават на червени светофари, съдебни лекари, които окачват дрехите си по балконите, за да се измиришат от прилепчивия

дъх на карбол, неизвестни старшини, които, без да мислят за децата си, застават срещу дулата на пистолети. Има всичко.

Но това е само едната страна. Другата страна — онази, която обикновено оставя и сянка, са секционните зали и лабораториите, странните уреди, по чиито екрани играят загадъчни ивици, броячи, примигващи с рубинени цифри, компютри и електронни микроскопи. Тази страна е неизменно свързана с другата — със следователя, който ще се взре в резултата от експертизата, със съдебния лекар, който нервно ще пуши и ще разглежда увеличената микроскопска снимка, с трасолога, с дактилоскопа и въобще с онези хора, чийто труд не е толкова ефектен за описване. А понякога и не трябва да бъде описван.

Раната ли беше причината за смъртта на Марин Каранешев? Това щеше да се реши при аутопсията в секционната зала на моргата.

Не е никак странно, че думата „морга“ за повече от хората звучи зловещо. Така е, животът инстинктивно се бои от смъртта. Каквато и да е моргата, у неспециалиста — пък и у много от лекарите! — тя буди неприятно чувство. Точно казано, под „морга“ трябва да се разбира комплекс от помещения с различно предназначение — за приемане и съхраняване на труповете, кабинети и пр., в които една или няколко зали са предназначени за аутопсии.

Има всякакви секционни зали. Бетонни „гробници“, залени от марсианска луминесцентна светлина, зали с ослепително бели стени и лъщящ мрамор, зали зад двойни стоманени врати за специални изследвания, зали, които отвън са потънали в тропическа зеленина, зали... Във всички тях, каквито и да са те, човек неизменно се среща с една невесела мисъл: твърде тънка е онази граница, която дели нашия живот от смъртта. Дели я един нищожен съсирек, едва видим, който може да заседне в артерия на мозъка или в артериите, хранещи сърцето. Една стара, отдавна забравена язва, която коварно се е спотайвала. До съдбоносния миг. Една дребна инфекция, на която никой не е обърнал внимание, но която изведнъж е пламнала като пожар. И сепсисът не може да бъде спрял.

Границата е тънка. А за съдебния лекар тя е винаги и нещо повече: въпроси, на които трябва да отговори. Между най-важните е въпросът: „Кога е настъпила смъртта?“

Това беше и първото, на което бе нужно да отговорят д-р Гетов и неговият помощник д-р Танев.

Тук може би е по-добре да прекъснем за малко разказа за смъртта на Марин Каранешев, за да изясним някои по-обща положения около понятието „час на смъртта“.

Ясно е колко много зависи ходът на разследването от отговора. Точното определяне на времето, когато е настъпила смъртта, насочва следователя към определени хора — заподозрени или свидетели. И обратно — изключил други. Има престъпници, които дълго и търпеливо обмислят своето алиби, опитват се да симулират друг час на смъртта на жертвата или използват всякакви маневри и технически средства, за да докажат, че са били далеч от мястото, където е извършено убийството. Влизат в действие различни манипулации с часовници и фиктивни пътувания, телефонни обаждания и магнетофонни записи, умело се заблуждават очевидци. (Всичко това съществува не само като остроумни измислици в романите!) В един случай престъпникът така беше комбинирал пътуването си с влак и лека кола, че да бъде видян на началната и крайната гара, а междуременно беше слязъл, извършил опит за убийство и беше настигнал влака. Напразни комбинации. Никой не е в състояние да излъже науката.

Обаче не само съдебномедицинското значение прави толкова важен въпроса за часа на смъртта. Литературата от средата на миналия век изобилствува от потресаващи разкази за живо погребани хора, които погрешно са били сметнати за мъртви. Такива случаи, съвсем не толкова много колкото в романите, са описвани и в медицинската литература. Наистина погребването на още живи хора преди сто — сто и петдесет години, преди усъвършенствването на методите на съдебната медицина, не е било изключено. Има състояния, при които ударите на сърцето, се забавят и стават практически недоловими, дихателните движения почти се прекратяват, а температурата на тялото се понижава, макар и не много. За онова време това е било достатъчно, за да сгрешат не само околните, но дори и лекарите. А какво би могло да се сравни с ужаса на живо погребания, който се е събудил, за да умре отново?

Съвременната наука вече познава твърде подробно процеса на умирање, клиничната смърт и следващата я биологична смърт и може да каже с абсолютна сигурност кога е настъпило състоянието, при което животът вече не може да се върне. Ако съществува и най-

малкото съмнение, че не е настъпила биологичната смърт, лекарят е длъжен да вложи всичко — целия си опит, всички лекарствени и технически средства, за да спечели борбата. А такива случаи не са малко. През четиридесетте години бе изучено подробно състоянието, наричано клинична смърт. Това са онези три-четири до десетина минути, в които кръвообращението и дихателните движения са спрели, но клетките на мозъка още живеят. В тези именно минути понякога е възможно човек да бъде върнат към живот посредством точни и енергични лечебни действия. Целта е да се възстанови кръвообращението, за да се достави кислород на най-специализирания и най-застрашен от кислородния глад орган в човешкото тяло — главния мозък. Известно е, че при спиране на кръвообращението мозъчните клетки остават живи не повече от пет-шест до десет минути. След това в тях настъпват необратими изменения. В света сега почти няма голяма болница без добре развито реанимационно отделение. Всеки ден десетки и стотини хора, които иначе просто биха угаснали за тези десетина минути, биват спасявани и започват втори живот.

Има още едно обстоятелство, което постави пред науката въпроса: „Кога може безпогрешно да се каже, че един човек е мъртъв?“ Това обстоятелство беше бързото развитие на техниката за присаждане на органи. Без непоколебимата диагноза „биологична смърт“ няма гаранция, че не ще бъде взето например сърце от жив човек, за да бъде присадено на онзи, който може да плати добре. Подобни разкази и филми отдавна плашат западния читател и зрител. А може би и не само го плашат... Кой знае, макар че присаждането на сърце е толкова сложна операция, че не може да бъде извършвана къде да е, нито да се запази около нея тайната на едно престъпление.

Впрочем, когато нарочно не се търси начин да бъде направена грешка, грешка не може да има. При преценката, дали е настъпила биологична смърт, се взема под внимание не само онова, което специалистите виждат с невъоръжено око, а и показанията на точна апаратура: електрокардиографи и електроенцефалографи. В много страни, за да бъде издаден смъртен акт, обикновено е необходимо с електрокардиограф и електроенцефалограф да се констатира пълната липса на жизнена активност на сърцето и мозъчните клетки.

Навярно такива изследвания са нужни само за особени случаи, защото обикновено не се прибегва до специални уреди. Известни са признаци на смъртта, които показват, че от клиничната смърт тялото е минало към необратимата вече биологична смърт. Тези класически признаци са три: трупните петна, вкочаняването и изстиването. Всеки от тях се появява в определен ред, по определено време и зависи от определени условия. Има детайлно разработени таблици, съставени при анализа на хиляди смъртни случаи, по които съдебният лекар може да каже колко време е минало от настъпването на клиничната смърт. Точността от порядъка на половин час до десетина-петнадесет минути е практически достатъчна за почти всяко разследване, при което мъртвият е намерен около 48 часа след смъртта.

Помощен метод е и изследването на съдържанието на стомаха и червата, ако се знае кога е била поета дадена храна, защото е известно приблизително за колко време тя се придвижва от стомаха по червата.

А ако е нужна още по-голяма точност, тогава влизат в действие специално разработени научни и технически методи. Например извършва се биохимично изследване на нивата на някои ензими, глюкозата, калция и пр., в кръвта, в гръбначномозъчната течност и в стъкловидното тяло в окото. Правят се патологоанатомични препарати от някои вътрешни органи и се разглежда под микроскоп степента на измененията. Резултатът обикновено е недвусмислен и пределно точен.

— Значи смятате, че е това — каза Янкулов.

Той прочете наум пасажа от протокола още веднъж и вдигна очи. Следобедното слънце чертаеше светъл ъгъл на стената и Янкулов примижа и отмести глава. Доктор Гетов, който седеше от другата страна на бюрото, кимна.

— Н-да... — вгледа се пак в протокола Янкулов. — Както сте го написали... „вертикално счупване на дясната темпорална кост, разкъсване на менингеалните обвивки, навлизане на костен отломък на около сантиметър и половина в мозъчната тъкан, разкъсване на клонове на артерия темпоралис и обширен субдурален излив на кръв...“ Силничък удар!

— Силен — потвърди Гетов.

— „... като причина за смъртта следва да се приеме тежко увреждане на мозъка с последващо спиране на дейността на центровете на дишането и сърдечната дейност“. Бързо ли е настъпила смъртта?

— Ако се съди по кръвоизлива — за минута или две, не повече. Но съзнание е загубил веднага.

— Нещо в кръвта?

— Алкохол, не много. Нула цяло шест на хиляда.

— Значи не е бил пиян. Те барманите въобще не пият по принцип, гледат да са трезвени, за да си правят комбинациите. Така и очаквах. Кога е настъпила смъртта?

— Около един час преди да го намерят. Следователно към два часа.

— Съвпада — рече Янкулов. — В един и половина е затворил бара, останал е десетина-петнадесет минути, за да приключи, и е тръгнал. А с какво е бил ударен? Поне... предположения?

— С винкелно желязо. Някакво тежко парче.

Янкулов едва забележимо трепна и сивите му очи се взряха в доктора. Гетов седеше невъзмутим.

— Отведнъж така точно? Защо пък винкелно желязо? И защо не сте го включили в протокола, като сте толкова сигурен?

— Защото изследванията на Божкова дойдоха следобед. Пък и исках да ги пообсъдим малко.

Гетов сложи на коленете си куфарчето, отвори го, измъкна отвътре един лист, но не го подаде на Янкулов, а внимателно започна да обяснява:

— Вижте какво, раната беше доста чиста... Е, доколкото може да се каже „чиста“. Но ми направи впечатление, че в единия край има някакво особено замърсяване. Гледах под лупата, заприлича ми на ръжда. Да, на ръжда.

— Интересно.

— После помолих Божкова да дойде. Тя, нали знаете, трупове не може да гледа, но дойде. Взе микропроба, сложи я под микроскопа. Казва: „Прилича на ръжда, но искам да съм сигурна“. Тогавя направи и химическото изследване. Никакво съмнение. Ето протокола.

Гетов протегна ръка и сложи листа пред Янкулов. После добави:

— Микрохимическа реакция. Качествена, не количествена, но достатъчно сигурна. Навярно ще трябва и количествено изследване на състава на винкелното желязо, но то е работа за други, не за Божкова.

— Поздравления — рече Янкулов, като продължаваше да се взира в доктора. — Желязо. А защо пък винкелно?

— Личи по характера на раната. Профилът е много специфичен: посоката на удара, навлизането на предмета и меката тъкан и следата върху костта. Е, пък аз случайно съм виждал подобна следи. Ударът е нанесен с ръба на желязото, така че краят му се е отпечатал доста ясно.

Янкулов се изправи, пристъпи няколко крачки из кабинета, върна се към бюрото и спря пред голямата карта на града, окачена на стената. Гетов мълчеше. Янкулов прокара длан по картата и каза бавно, със зле скривана досада:

— В този град в момента има над четиридесет строежа — държавни и частни. Да не говорим пък за ремонтите! Наистина партидите винкелно желязо, които са дошли, едва ли са много и при един сравнителен анализ може да излезе нещо! Но това е ужасна работа! И какво ще ни даде? Евентуално мястото, откъдето е било взето парчето, нищо повече! Виж, ако намерим самото парче, това е друго! Може да се докаже, че е оръдието на убийството!

— Което и липсва! — допълни Гетов. — Сто метра по алеята, хвърля го в морето и край! Може да търсите с години! А до какво стигнахте около убития?

— Нищо особено — обърна се Янкулов и седна зад бюрото. — Разведен, бившата му жена живее в Попово, майка му — в Свищов. Следвал икономика, не завършил, започнал работа по заведенията и постъпил в „Сирена“. Хубаво местенце, кой знае как са му го дали старите вълци! Снощи — както обикновено. Отворил бара в осем, после дошъл Захари — сервитьорът... А и той е едно хитричко момче! До десет почти нямало хора, след това се изсипала някаква пиянска компания от холандски кораб и двамата кажи-речи само около нея се въртели! Как няма да се въртят! Първо плащали с левове, после с гулдени и долари... Захари си призна веднага.

— Значи валутата липсва?

— Липсва, така излиза. Захари получил двадесет гулдена, колкото да не е без хич, останалото — както обикновено! — прибрал Каранешев. Към един и половина успели да „изметат“ пияните

холандци. Захари измил надве-натри чашите и си тръгнал. Друго нищо не знае. Даже не знаеше, че Каранешев е убит. А, още нещо. Към единадесет някой или някоя се обадил на Каранешев по телефона. Захари не обърнал внимание, защото Каранешев го търсели от време на време, само чул нещо като име на някакъв крем за бръснене. Това е. Сега търсим познати, приятели, кой го е назначил и така нататък... да установим връзките му, контактите...

— Чакайте, валутата не е намерена, нали?

— Не. Дадохме указания. Ако някъде изведнъж се появят гулдени... Но какво да ви кажа, по курортите има няколко холандски групи. Пък и онзи, който ги е взел, няма да тръгне веднага да ги харчи, няма да е толкова глупав! Е, това е засега.

Доктор Гетов се изправи.

— Сложна е тя! — въздъхна той, като подаваше ръка за сбогуване. — Макар че съм виждал такива случаи изведнъж да се разплитат! Дано!

Янкулов го съпроводи до вратата и мълчаливо, пълен със съмнения, поклати глава.

Едва ли някой от работната група си представяше, че разследването няма да е сложно. Тази работна група се състоеше от старши следователя Михаил Янкулов и от още двама души — оперативните работници Петър Ризов и Живко Шиваров. Ризов беше от опитните хора в отдела, с над десетгодишна практика, но началникът на отдела, полковник Марков, доста се колеба дали да го придаде към Янкулов. Преди две-три години Янкулов и Ризов бяха работили заедно и се бяха спречкали остро при разследването на някакъв обир. Спречкването после се беше огладило, но между двамата все пак бе останала ако не хладина, то забележима дистанция. И сега, при такъв труден случай, кой можеше да гарантира, че отново няма да избухне конфликт? Живко Шиваров беше съвсем нов в отдела, току-що завършил и назначен след стажа. Ако можеше да не го включва към групата, Марков не би го включил, но просто нямаше достатъчно хора, а и за самия Шиваров щеше да е полезно.

С какво разполагаше като начало работната група?

Това Янкулов изясни веднага, когато покани при себе си Ризов и Шиваров — още щом доктор Гетов излезе.

Не можеше да се каже, че началото бе много окуражаващо за разследването. Наистина налице бяха данните за Марин Каранешев, знаеха се и събитията около последните часове преди смъртта му. Съдебномедицинската експертиза беше дала важни неща: часа на смъртта, причината и вида на оръдието. Ясно беше още, че липсва и немалка сума във валута.

Това беше всичко. А липсваше главното — мотивът за възможното убийство, както и доказателството, че въобще е убийство. Можеше и да е особен нещастен случай. Има такива. Минава камион с извънгабаритен товар, удря смъртоносно човека и никой от камиона не забелязва станалото. Раненият изминава десетина метра и пада.

Янкулов разказа всичко, като поглеждаше от време на време в разтворената папка пред себе си. После се изправи, отключи сейфа и извади оттам няколко снимки.

— И накрая последното, което имаме! — рече той, подавайки снимките на Ризов.

На фотосите личаха следи от обувки. Една от следите беше върху тревата. Не беше много ясна, но фотографът я беше заснел майсторски и беше избрал отлично осветлението — така, че се беше получил почти обемен образ. Сходна следа, но от ляв крак имаше върху асфалта. Тя беше всъщност обратен отпечатък. Човекът беше стъпил върху влажната трева и след това — върху асфалта. Две от снимките бяха на отливка от първата следа. В синтетичния затвърдяващ материал на отливката се бяха врязали стръкчетата трева и впечатлението не беше така пълно както от обикновената снимка.

Ризов разгледа снимките и ги сложи на масичката пред Ливаров.

— Следата от крак е нещо. Нещо. — Той имаше обичай понякога да повтаря последната дума от изречението. — Само че не знаем кога е оставена тази следа. Може вечерта някой просто да се е разходил до храстите поради естествена нужда. Не мислите ли?

— Би могло — съгласи се Янкулов. — Но за всеки случай наредих да вземат проби пръст и трева в непосредствена близост до мястото. Кой знае какво може да излезе после! Нека ги имаме.

— Правилно.

У Янкулов пропълзя леко раздразнение, но той с нищо не го показва. Ето това не обичаше той у Ризов, че дава оценка. Може би беше само начин на изразяване и колегата не влагаше нищо повече в думите си, но го дразнеше.

— Така. Сега бих желал да чуя какви версии предлагате! — каза Янкулов, като седна зад бюрото си.

Следващият час мина в изграждане на версии. Първо бе отхвърлена версията за особен нещастен случай. Данните говореха за убийство. Но по какви подбуди?

Една от вероятните беше кражба. Тя предполагаше човек, който познава навиците на Каранешев или поне го е наблюдавал достатъчно. Замислил е кражбата на валутата и я е извършил. Смятал е да зашемети Каранешев с удар, да прибере парите и да избяга.

Втората версия включваше лично отмъщение. Трябваше да се провери миналото на бармана, неговите връзки, приятели и неприятели. Беше възможно например убийство поради ревност. Или някаква история, свързана с развода му. Такъв мотив трудно остава скрит и щеше да изплува при разследването.

Третата версия вече беше чиста игра на въображението. Някакви валутни престъпления, канали за пренасяне на пари, измами и разчистване на сметки. Едва ли имаше нещо такова. Валутните шмекерии на Каранешев изглеждаха твърде дребни. По все пак изчезването на валутата навеждаше на подобни мисли.

Най-тежко за разкриване щеше да бъде, ако убийството бе случайно, т.е. убиецът да е сгрешил, да се е припознал. Или да е психичноболен. Въобще ако е убийство, при което мотивите не се определят от конкретната жертва или от нейните действия.

Следствено-оперативният план бе съставен с оглед на първите две версии. Преди всичко следваше да се изучат последователно кръговете хора, които са познавали Каранешев и са имали някакви отношения с него. Трябваше да се установи кой е видял последен убития и кой има някакъв интерес от неговата смърт. Кому Каранешев бе продавал евентуално валутата, не се ли е замесвал в нещо много по-сериозно около нея. Изобщо въпросите с валутата и връзките с хората, които са му я давали, беше нужно да се изяснят докрай. С тези задачи се заеха Янкулов и Ризов.

Втората насока в разследването беше издирването на оръдието, причинило смъртта. Ако то се намереше, беше възможно почти със сигурност да се определи дали е убийство или нещастен случай. Можеше да се потърси партидата винкелно желязо и да са разбере на кои строежи е стоварено и какви хора имат достъп до него. Янкулов знаеше, че насоката е малко перспективна — както го и каза, — но и тя не трябваше да се пренебрегва. Да се намери и идентифицира оръдието, причинило смъртта, означаваше, че е направена важна стъпка при разследването.

— Това удоволствие предоставям на вас! — обърна се Янкулов към Шиваров и се усмихна с ъгъла на устните си. — Скоро сте ги чели тези неща по букварите... металотърсачи и така нататък! Вижте там, организирайте се с лабораториите! Ако е нужно, ще поискаме и помощ от София!

И понеже Шиваров не каза нищо, той затвори папката пред себе си и добави:

— Ще представя плана на началника. Е, засега стига.

„Металотърсачи и така нататък!“

Шиваров не бе имал досега работа с металотърсачи. Онова, което знаеше за тях, бе от упражненията по криминалистика. Бяха им показали някои по-стари — като тези от военните кинопрегледни, в които сапъори търсят мини. Имаше също и металотърсачи — детектори на оръжие, които всеки е виждал да се използват по летищата. Както бе обяснил асистентът, принципът и в двата типа бе сходен. Има една търсеца част, която е магнитен кондензор. Дали тя ще е монтирана на дълъг прът (както е при сапъорите), или човек ще я държи в ръка и тя ще прилича на малка телевизионна антена — нима значение. Ако в магнитното поле на уреда попадне някой от феромагнитните метали — желязо, кобалт, никел, а и от рядко срещаните — например самарий, полето се променя. Изменението се регистрира от специален детектор, който дава светлинен или звуков сигнал.

Шиваров предполагаше, че представите му за металотърсачите са остарели. Но се изненада, когато видя наистина колко са остарели. Пристигна истинска подвижна лаборатория, монтирана в микробус „Латвия“. Отвън тя с нищо не будеше любопитството на курортистите, когато се настаня на тревата зад храстите, по-далеч от разхождащите

се летовници, но все пак близо до мястото на убийството. Минаващите я вземаха за нещо като строително фургонче, а настаняването ѝ на тревата — за поредното безобразие на някоя строителна организация.

Ръководителят на лабораторията беше възрастен мъж и навярно приближаваше пенсионирането му, защото, като разговаряше с Шиваров, се усмихна и каза между другото: „Е, аз моето вече съм си отслужил!“ Той покани младия си колега в „Латвията“, изслуша версиите около убийството и само от време на време го прекъсваше, за да уточни някоя подробност.

Шиваров говореше и с любопитство оглеждаше уредите наоколо. Бяха сложни и непознати за него съоръжения — метални касетки, автоматични броячи и скали, по които трептяха стрелки. На стената в дъното имаше голям екран като тези в рентгеновите кабинети. Очевидно върху него се проектираше образът на открития метален предмет.

После двамата със Симеонов, така се наричаше ръководителят на лабораторията, излязоха навън и застанаха на алеята. Беше горещ, ослепително слънчев ден. Алеята беше пуста. Някъде, откъм морето се носеше разногласният шум от плажа.

— Значи — тук? — кимна с глава Симеонов към мястото, където бе намерен Каранешев.

— Тук — потвърди Шиваров. — Какво ще кажете?

Симеонов плъзна поглед по алеята в посока към морето.

— Неясен е моментът... Не зная дали си го представяте! — сви вежди той. — Моментът на нападението. Добре, Барманът откъде идва?

Шиваров не отговори.

— Това е като сцена в пиеса — продължи Симеонов. — И всичко трябва да е правдоподобно. Иначе не може. Добре. Да речем, барманът идва оттук — и той посочи с ръка вдясно. — После? Този го издебва с винкела и р-раз! По главата. Така ли? Барманът не го вижда, не го чува и изведнъж се пренася в небитието! Не върви!

— Не върви! — съгласи се Шиваров. — Обсъждахме го този вариант при другаря Янкулов. Не е така.

— И защо му е потрябвало на бармана, с валутата в джоба, да се пъха в тази алея? Всеки малко от малко нормален барман, който се е напечелил вечерта, ще избира светлото! Значи?

— Значи тук той просто има среща с познат човек. И нападателят трябва да се търси между познатите!

— Вярно! — Симеонов се усмихна едва забележимо. — Само че в нашата професия очевидното невинаги е и вярно. Може да излезе нещо дявол знае що! Но Мишо е хитър, ще го има наум.

— Мишо?

— Другарят Янкулов — поправи се бързо Симеонов и като че по лицето му мина сянка. — Ние по едно време работехме заедно, но после с мен станаха някои работи... е, това е друга песен. За нас е важно сега да проследим пътя на оръдието. Винкел, казвате, а?

— Точно така. Парче винкелно желязо. Доктор Гетов е сигурен.

— Това е добре.

— Какво добре?

— Че е парче винкелно желязо. Човек не може да се разхожда дълго време посред нощ и да носи такова нещо. Все някой ще го види, ще му направи впечатление. Значи или парчето е случайно тук и му попада под ръка в нужния момент, или пък го носи отнякъде, но съвсем отблизо. И трябва да се освободи от него бързо. Не може да го мъкне със себе си, не е нож или пистолет да го скрие в дрехите си. А и къде да го скрие? Лятно време човек ходи по една риза!

Симеонов обърна глава към града. Някъде глухо бучаха камиони.

— Ако е винкел, онзи го е взел там, от новия хотел. Друг строеж няма наблизо, а този си колко е... двеста метра. Значи убийството не е подготвяно дълго, повече е импулсивно. Добре.

Той тръгна бавно по алеята, следван от Шиваров.

— И ще иска бързо да се освободи от това... То му пари в ръката. Замахнал е, ударил е, сега панически се стреми само към едно — да се махне, да се скрие! Желязото му пречи, то го издава, то крещи на целия свят — ето го, ето го убиеца!

Говорейки, Симеонов забърза и някак целият се преобрази. Започна да се оглежда наоколо наистина като подгонен. Шиваров също закричи бързо подире му, удивен от начина, по който бившият следовател се вживяваше в ролята на убиеца. Беше убедително, нещо повече — създаваше се усещането, че точно така е станало.

— А там идва една закъсняла двойка — посочи с ръка Симеонов някъде по главната алея. — Идват бавно, вървят си и кой знае, може да завият насам!

С два скока той се шмугва в храста на завоя.

— Решен е вече на всичко! Ако завият — край! Ще се нахвърли като звяр! — Той замълча. — Не, не завиха! Отминаха. Слава богу! Сега — напред! Това желязо трябва да изчезне, да се махне, да потъне вдън земя!

Симеонов прекоси главната алея. Огледа се. На пет-шест метра встрани една пътека извиваше по склона и слизаше към морето. Без да се колебае, той се спусна по нея, сподирен от Шиваров.

Отначало пътеката вървеше сравнително полегато, после изведнъж стана стръмна и свърши, обрасла с буренак, надвиснала над остър сипей. Долу беше морето, което бе изяло брега. Вълните тихо се плискаха в големите, позеленели от водорасли камъни.

— Ето, това е! — посочи към морето с ръка Симеонов. — Колко далеч може да се хвърли едно такова парче желязо? Петнадесет метра? Двадесет? Нима никакво значение. Ще го намерим. Той го е хвърлил по права линия, за да го запрати по-далеч! Ще го намерим. Още днес! Щом дойде помощникът ми.

— Кой помощник?

— Едно младо момче, биофизик. Само че не случихме с него. Не му е интересна нашата работа, не го влече. Ама работи я, какво да прави! Той стои горе, при екрана. Появи ли се нещо, при мен звъни зумерът, а при него се виждат контурите. И се оправяме по радиостанцията. Не се тревожете, ще намерим този винкел!

Двамата тръгнаха нагоре по пътеката, която вече им се струваше много по-стръмна. Напичаше здраво.

— Сега е само за плаж! — рече Шиваров, като излязоха на алеята горе. Той помълча малко и добави: — Искан да ви питам, а злато можете ли да откривате?

— Можем. Злато, сребро, ценни метали. Пак при нас, в тази лаборатория, но уредбата е друга. По-сложна. Платиканов го разкрихме ние.

— Пла... Кой? Що за име!

— Ама вие не сте ли чували? — учуди се Симеонов. — А аз си мислех, че цялото министерство знае. Платиканов. То роман може да се напише за тази история. „Златото на Платиканов“. Само че писателите си измислят други истории. Седят си на кафе в клуба и измислят дявол знае що!

— Е, може и да не е така! — усмихна се Шиваров.

Симеонов само махна с ръка.

— Може. Но Платиканов... О! Имате ли десет минути?

И в следващите — не десет, а петдесет — минути Симеонов с удоволствие разказа странната история на това злато.

Всъщност трупането на златото не е било странно. Преди Девети, Любен Платиканов имал кабаре. Било от реномираните заведения, посещавано от „елита“ — чужди търговци, дипломати, чиновници от министерствата, въобще хора с пари и положение. Самият Платиканов бил хитра лисица. Не се намесвал в тъмни сделки и сводничество. И живеел, общо взето, скромно за възможностите си.

След Девети, разбира се, кабарето било затворено. Когато дошъл ред да се конфискуват апартаментите, вилата в Чамкория и акциите на Платиканов в една тежка фирма за внос-износ, се оказало, че няма много нещо за конфискуване. Апартаментите и вилата били „подарени“ по нотариален път преди два-три месеца, акциите били продадени, след което фирмата била ликвидирана. Самият Платиканов, изглежда, не успял да се измъкне, събитията го изпреварили. Макар и да бил свързан с върхушката, собственикът на кабарето не бил извършил никакви конкретни престъпления. Започнал да работи нещо, годините минавали. Дъщерите му се изпоженили, жена му починала, останал сам. В седемдесет и втора, доста възрастен вече, се разболял от бронхопневмония. Не искал да отиде в болница, положението му изведнъж се влошило и за една нощ — сърдечна слабост и край.

Само че това не бил краят на историята. Защото поведението на жената, с която бил близък в последните години и която го наглеждала преди смъртта му, станало изведнъж твърде странно. Една от дъщерите — те явно не са я обичали — я проследила. Въобще дъщерите смятали, че баща им има скрито злато от миналото, но бил с манията, че са го изоставили и не искал да им го даде. Затова насочили вниманието си към тази жена. Направило им впечатление, че жената често взема автобуса и отива на Витоша. Носи в чантата си чук, минава по морените и когато решава, че никой не я гледа — почуква камъните или рови под тях.

Тогава дъщерите разказали историята, комуто трябва. Какви са били съображенията им — отделна работа. Разследването така и не довело до нищо. Жената отричала да знае какато и да е за някакво

злато, а че ходела на Витоша — какво от това? За ровенето под камъните изобщо не искала и да чуе. Било измислица на дъщерите.

Започнали да проверяват измислицата. Влязла в действие лабораторията с металотърсачните уредби. Работили упорито — ден след ден, близо цял месен.

И златото било намерено. Скрито под един камък в глинено гърне, точно като в приказките. Четири килограма златни монети! На времето, когато камъкът бил разместен, това навярно личало, но после, след години, той обраснал с трева и мъх, и никому и през ум не можело да мине, че под него има цяло състояние. Платиканов запазил тайната до края. Но в последната нощ, когато бълнувал, говорел за много злато, за Витоша и за морените.

— Е, това е! — завърши Симеонов.

Помълчаха малко. По алеята, под слънчевия пек, мина възрастна жена с летен чадър, която взеше количка с разсъблечено бебе.

— Роман не става! — усмихна се Шиваров, — най-много разказ, или някой филм от тези, дето ги гледаме напоследък!

Симеонов също се засмя.

— Е, значи ще му трябва от това, как му казват — художествена измислица! Тръгвате ли?

А винкелът така и не можа да бъде намерен. Нито този ден, нито на следващия, нито до края на седмицата. Като че нарочно, за да се докажат, че едно предположение може да бъде изградено логично и талантливо и въпреки това да излезе невярно.

Шиваров ходеше често при Симеонов, но той от ден на ден ставаше все по-мрачен. Беше изготвил нещо като карта на целия участък — от алеята, та чак доста навътре в морето, и методично, метър по метър го претърсваше.

— Срам за предприятието! — усмихваше се кисело Симеонов. — Вече инвентаризирах всички консервени кутии в района. Този човек или е някой побъркан и си е занесъл винкела вкъщи, или е много хитър и пак си го е занесъл! А вие какво правите?

От страна на Янкулов и Ризов разследването се движеше, макар и бавно. Те още същия ден бяха запечатали стаята на Каранешев, а

след това неколkokратно я оглеждаха, като отново и отново я запечатваха.

„Стая“ не беше точно казано. Каранешев държеше доста широка стая и хол, макар и в общ апартамент. Плащаше нормиран наем, но беше ясно, че хазяите му не остават само с нормираното.

Претърсиха грижливо всичко. Шиваров също беше там, когато в едно куфарче намериха документите на Каранешев и започнаха да ги разглеждат. Бяха, общо взето, такива, каквито всеки мъж на неговата възраст би имал при себе си: диплома за основно и за средно образование, заповеди за назначаване и преназначаване, военна книжка, разписки от превеждане на суми в Попово, които бяха на името на бившата му жена — Каранешев плащаше издръжка за детето. А най-отгоре имаше спестовна книжка.

— Седем хиляди лева! — промърмори недоволно Янкулов, като я отвори. — Нищо и половина за един барман! Трябва да търсим!

Тогава започна подробното търсене. В гърба на нощното шкафче, между два листа шперплат, откриха още две книжки.

Намери ги Ризов. Измъкна ги от скривалището им и сви устни:

— Тридесет и една хиляди. Значи общо — тридесет и осем! Това вече е друго!

После се обърна към Шиваров.

— Вие, колега, виждали ли сте закуп тридесет и осем хиляди лева? А ето, този е виждал! Спестени от залька!

Янкулов, който беше разположил на масата всички документи от куфарчето, и се взираше в тях, даже не стана, за да види книжките.

— Аз очаквах повече! — рече той. — Тридесет и осем, че това си е един почти честен барман. Помните ли оня, фаянсаджията? Ами тенекеджиите, които се бяха хванали към апекато, а ходеха из цялата страна? Ремонтче — десет. Ремонтче — петнадесет. Мащабно, както казват журналистите.

Ризов мълчаливо хвърли книжките на масата. Подир малко Янкулов пак се обади:

— А тук нещо не ми е ясно. Ризов, какво ще кажете?

Той беше измъкнал една от разписките за преведена сума в Попово и оглеждаше гърба ѝ. После я подаде на Ризов, който също внимателно я огледа, но съвсем не бързаше да отговори.

На гърба на разписката беше написано: „К. — 66/066“.

И отдолу се редеше колонка от числа:

540
975
1670
1400
2100

Ризов, обърна разписката.

— Стара — каза той. — Преди повече от две години. Пратил е тридесет лева издръжка в Попово. В Попово.

Ризов пак загледа гърба на разписката.

— Н-да — рече Янкулов. („Това и слепият вижда!“).

— Интересни числа. Първо, писани са с различни химикалки, значи по различно време. Нещо е смятал.

— Не е смятал? — възрази Янкулов. — Няма нито изваждане, нито събиране!... Впрочем може и да сте прав! — съобрази той мигновено. — Може да е изваждал или събирал наум!

После се изправи и се взря в разписката, която още беше в ръцете на Ризов.

— Така излиза! Ето. До 1670 числата растат, значи събиране, после изведнъж има едно намаление, после пак растат! А това „Ка“ дявол знае какво означава!

— Каранешев — каза Шиваров.

— Навярно. Каранешев върви. Само че очевидното може и да не е вярно.

— И вие като Симеонов! — не се сдържа Шиваров.

— Кой Симеонов?

— От лабораторията с металотърсачите. Той каза същото днес.

— А, Симеонов! — спомни си Янкулов, но по лицето му не можеше да се прочете нищо. — Впрочем това са думи на нашия бивш началник. Не сте чували, Миленов се казваше. Той ни е учил всичките.

Янкулов отново погледна разписката.

— Какво ще кажете, Ризов? Първо — да видим горе-долу кога са писани тези числа. И второ — като отида до Попово, ще ги покажа на

бившата му жена. Може обяснението да е съвсем простичко, а ние да губим време.

Ризов вдигна рамене.

— Да, и една експертиза не е излишна. Само че не знам могат ли нашите хора да определят възрастта на написаното. Могат, ако е с мастило, така знам. Но с химикалка?

— Бихте ли се заели? Е, не е спешно, но все пак...

— Ще им го дам. Вие после напишете искането за експертизата.

Ризов измъкна от куфарчето си пластмасово калъфче, сложи вътре разписката и го прибра.

— За днес да приключим тук — предложи Янкулов. — Викали сме хора за срещи, трябва да вървим.

Срещите, за които Янкулов спомена, бяха за уточняване на познатите на Каранешев. Постепенно се очертаха няколко кръга.

Близки роднини Каранешев почти нямаше. Родителите му, вече пенсионери, живееха в Свищов заедно със семейството на сестра му. Връзката им със сина се състоеше в някое рядко писмо или гостуване по за ден-два. Беше излязъл от Свищов преди седем-осем години и се оправял сам в живота. Отначало беше работил в Попово, там се беше оженил, но само след година и половина се бе развел. От този мимолетен брак беше останало момиченце, което сега навършваше четири години.

Янкулов намери веднага бившата жена на Каранешев — тя беше учителка в детска градина. Изглеждаше умна, сдържана жена под тридесетте. Когато чу за смъртта на бившия си мъж, изтърва едно кратко възклицание, хвана се за ръба на масата, до която седяха с Янкулов, и лицето ѝ побеля.

Янкулов имаше опит от подобни инциденти. Той светкавично измъкна от пътната си чанта шишенце амоняк, отпуши го и го поднесе до лицето на жената. Ти се дръпна, разтърси рамене и изхлипа:

— Марчо... господи! О, господи!

Янкулов каза нещо банално за съдбата и хората, за нуждата да се живее. И когато след десетина минути Ваня — така се казваше жената — се успокои донякъде, ѝ зададе няколко въпроса. Жената отговаряше

смислено. И постепенно от разпокъсаните отговори се оформяше един доста странен портрет на Каранешев.

Тя каза: „Беше твърд човек, никого около себе си не жалеше“.

Янкулов разбра: суров.

Каза: „Печелеше добре, но пресмяташе всичко“.

Това означаваше: алчен и свадлив.

И изведнъж: „Мен ме ненавиждаше, какво му бях направила! Но за детето умираше. Плащаше издръжката, често даваше и още. Носеше му дрехи и подаръци, глезеше го. А мен не ме смяташе за човек... Господи, няма го Марчо!“ — И тя отново изхълца, по лицето и потекоха сълзи.

„Ето — помисли Янкулов. — Характери, правила, ще предвиждаме поведението... вятър! Алчен, а за детето не е броил колко дава. Нея не иска да я види, а тя...“

— Нещо по-особено да сте говорили напоследък? — запита Янкулов, когато сълзите попрестанаха.

— Не. Какво по-особено?

— Нещо, което да ви е направило впечатление. По което да сте мислили после.

— Не — повтори пак жената, но някак неуверено. — Впрочем, но то няма връзка...

— Какво е? — хвана се Янкулов за думите и. — Моля ви! За него вече няма значение, но за вас, за детето!

— Точно за детето. Казваше, че подир някоя и друга година ще пътува за чужбина и ще вземе Нинка със себе си. На екскурзия. Имал възможност да я вземе.

— Кога смяташе да пътува?

— Ами не определяше. А аз му казах, че няма да я дам. Ако ще пътува — да вземе и мен! — по страните на жената се появиха две червени петна.

„Обичала го е, само как го е обичала! — помисли пак Янкулов. — И все се е надявала, нали?“

— Извинете — рече той, — не е празно любопитство. Но защо се разведохте?

Червените петна се усилиха, заляха цялото лице.

— Не се разбирахме. По взаимно съгласие беше.

— Взаимно съгласие. А всъщност? Моля ви, това е само за мое сведение!

Жената бавно изви глава встрани. Навън, от градината се чуваше детска врява.

— Разбирам — каза Янкулов. — Друга жена. Коя?

— Нищо не разбирате! — избухна изведнъж тя. — Той... той нямаше влечение към мен... Само отначало. Това беше. Какво не съм правила! А с другите... о! Вкъщи даже ги водеше, да съм вземала пример!

Янкулов замря. Стана му безкрайно неудобно. Неприязънта към мъртвия, една напълно интуитивна неприязън, се превърна в озлобление. Но не каза нищо, щеше да бъде по-лошо, ако кажеше. А тази жена, която седеше срещу него и плачеше, въпреки всичко беше обичала онзи подлец!

Той се извини, изправи се и неловко се сбогува. Ясно беше, че тук в Попово, няма да научи нищо повече.

По пътя, в колата, обаче размисли и ядът го обхвана с нова сила. Малко преждевременно си беше тръгнал, трябваше по околен път да научи някои имена, да разпита жени, с които бе имал връзки Каранешев. Можеше да стигне до някоя нишка. Здравият разум поне говореше така.

Мислил е да пътува с детето? За къде? Не е казвал. А тя е искала да отиде с него. Ясно защо. Страхувала се е, че ще остане там заедно с детето. Не се е съгласявала, но и не е могла да му откаже!

Не, в Попово нямаше нищо повече. Едно-две познати семейства, с които двамата, докато са били женени, са поддържали връзки, но след това са се отчуждили. А и Каранешев не е бил такъв човек, че да държи на познанства, от които няма полза.

Трябваше да види какво е свършил Ризов, който разпитваше познатите на Каранешев от хотела. Ризов беше опитен, умееше да извлече нужното от един разговор. Каквато и дистанция да имаше помежду им, Янкулов беше сигурен — ако има нещо в хотела, Ризов ще го открие.

Ризов се беше постарал. По своя малко муден, но последователен маниер той беше говорил с доста хора и вече имаше определено

мнение.

Първо — за хазяите на Каранешев. Те бяха възрастни хора със задомени син и дъщеря. Живееха при дъщерята, жилището си даваха под наем, зя да прибавят нещо към пенсиите. И разбира се — в такъв град любопитството не е грях! — живо се бяха интересували от житието-битието на своя наемател. Разказаха историята му на развода (във версията на самия Каранешев), изредиха някои жени, които бяха виждали да му гостуват, повториха два-три пъти колко акуратен е бил в плащането на наема и електричеството.

— Да сте чували да е имал някакви врагове? Или да ви се оплаквал, че има неприятности? — попита Ризов с напразната надежда да се добере до нещо по-съществено, макар и да знаеше, че такъв човек като Каранешев няма да седне да споделя неприятностите си с хазяите.

— Врагове? — замисли се Бошнаков — така се наричаше мъжът. — Не мога да знам. Колкото сме говорили, не ми е казал. А неприятности? Че кой няма неприятности!

— А аптекарката? Ти кажи за аптекарката! — вметна жена му, която седеше на съседното канапе. Разговорът се водеше в дома, където живееха Бошнакови.

— Е, аптекарката! — махна с ръка Бошнаков. — Свободен мъж, хубавец, жени колкото искаш! А тя, че е луда да се трови за него, то си е нейна работа!

— Кой се е тровил?

— Германова. Тя е на аптечния клон, до морската градина. Има половин година оттогава. Ама я отървах. И ще знаете, то е било само за да го сплаши!

До морската градина? Значи все пак близо до онова място.

И опит за самоубийство?

Ризов се превърна целият е слух, но не го показа.

— Нещо не съм чувал за тази история — каза той. — Кога е станала?

Оказа се, че любовните похождения на Каранешев все пак не са минавали безобидно. В дългата поредица от авантюри бе имало и по-леки, и по-тежки разправии — с една фризьорка от хотела, с някаква щандистка от РЕП, а най-сериозната била с аптекарката, която опитала да се отрови. Бошнакови повече не знаеха, но и това не беше малко.

Ризов отиде след това в хотела и се отби при управителя на ресторантите — един мъж към четиридесетте, с пригладена на път коса и властни жестове. Управителят веднага отпрати някаква касиерка, която в момента му показваше ведомости, и посочи креслото.

— Вие знаете защо съм при вас — рече Ризов кратко.

— Предполагам — също така кратко отвърна управителят.

— Е?

— За мъртвите или добро, или нищо. От мен — нищо.

Както се казва, успехът от разговора още от самото начало клонеше към нула. Ризов се раздразни — и от непоколебимата интонация, и от властните жестове.

— Ако искате да кажете, че няма да открием кому е плащал всеки месец за мястото си, лъжете се! — рече той.

Управителят се усмихна едва-едва.

— Каранешев ми беше спуснат отгоре.

Коего значеше, че поне по отношение на Каранешев е чист.

Този управител явно и друг път бе имал работа с оперативни работници и следователи. Просто професията му беше от тези, които привличат следователите.

Ризов преглътна незабележимо.

— Добре. А защо ви е бил несимпатичен? Само затова ли?

Управителят премълча.

— Е, какво? — настоя Ризов. — Ще говорим ли човешки или не?

— Да говорим, нали това правим? — съгласи се управителят.

Само че от разговора нищо не излезе. Или по-точно — излезе нещо като служебна характеристика, която Ризов можеше да вземе и от „Личен състав“: дисциплиниран, трудолюбив, поддържа обекта в добро състояние, внимателен с клиентите, сигнали и оплаквания няма.

— Просто един ангел! — заключи Янкулов, когато Ризов изреждаше вечерта разговорите си в хотела. — Ангел с три спестовни книжки. Нещо за валута този управител каза ли?

Ризов поклати глава.

— Все едно че говориш с глух! Но здравата е мразил Каранешев. И трябва да видим защо.

— Ами ясно, не е бил от неговата мафия. Спуснат отгоре. Другите какво казаха?

— Траят си, общо взето. И както усещам, не са го обичали много. Скрит бил, алчничък, доста нахален на моменти. Само че, изглежда, точно това нахалство се е харесвало на жените!

И Ризов предаде с няколко думи сведенията на Бошнакови.

— Да-а... — проточи Янкулов и сивите му очи се присвиха — Да му се чуди човек!

Ризов вдигна рамене.

— Защо се чудите? Има такива мъже. Комплекс някакъв. Като не им върви в брака, избиват го на донжуанство!

— Има. Всякакви ги има — съгласи се Янкулов. — Но защо на нас ни се падат? Или ще кажете — такава ни е службата.

Той помълча малко и добави:

— Ризов, я намерете тази аптекарка! То любов разбирам, ама чак да се трови! Намерете я!

После разтвори папката пред себе си и побутна най-горния лист.

— Има писмо от лабораторията. За онези числа.

— Толкова бързо? — учуди се Ризов.

— А, не. Пишат ни само какво могат да направят. Можели въз основа на свои модели на пасти за пълнители да изчислят кога е написано всяко число. Но по-добре щяло да бъде, ако за сравнение им намерим някоя негова химикалка.

— Нещо не видях там химикалки.

— И аз не видях, но да вземем и да потърсим! Впрочем дадох препис от тези числа на елин мой приятел, той се занимава с шифроване. И знаете ли какво ми каза? Банкова сметка.

— Банкова сметка?

— Е, не е сигурен, но така предполага. Горе, това 66/066, с код, а под него са сумите. Внасял е и веднъж е теглил. Върви, нали?

— Върви. Само че къде е тая банкова сметка?

— В чужбина. У нас такива кодове няма.

— Той не може да е внасял. Значи някой е внасял и теглил за негова сметка.

— Да. Виждате ли какво излиза?

Двамата замълчаха.

— Не го вярвам много — каза Ризов. — Кой знае какво си е писал! А ние тук... Хм.

Янкулов затвори папката, стана и я сложи в сейфа.

— Кой знае. Само че да вземем и да потърсим някоя и друга химикалка, какво ще кажете?

И изпухтя от досада.

ПРОТОКОЛ №218

Днес, 14 август 198... година, по искане на Окръжния следствен отдел в град Б. в лабораторията за органичен химически анализ подписаните: ст.н.с.к.х.н. Веселин Гинев, началник на лабораторията, и н.с. инж. Христина Маркова и Радинка Алексиева, химик, извършихме изследване на проба под № 218, изпратена с писмо № 655/11.VIII.198... година, представляваща квитанция с написани на гърба ѝ числа.

Задача на експертизата:

1. Да се установи съответствуват ли по вид и състав употребените пасти за химикал, с които са написани числата, на някоя от пастите на четирите химикалки, предоставени за сравнение...

Мъжът, който пишеше на машината, довърши изречението и дясната му ръка някак сама, с привичен жест посегна към чекмеджето.

„Сега вече една може!“ — помисли той.

Оттатък, в лабораторията, пушенето беше забранено, но тук, в неговия кабинет, пушеха всички. Особено когато ги свикваше на съвещание. Тогава даже и не искаха разрешение — така, поне проформа да го попитат.

Той измъкна пакетчето и запалката, машинално преброи цигарите. Четири, толкова още имаше за деня. Беше си определил по шест и прилагаше всички малки хитрини на пушачите, които се бореха със себе си. Оставяше в пакетчето само определената доза, делеше цигарите на половинки и не ги допушваше.

Мъжът се изправи, пристъпи към прозореца и запали. Следобедът беше все така горещ, като че нямаше никога да се разхлади и вечерта нямаше никога да дойде. Над улицата заедно с шума от

трамвая и автобусите се носеше сладникавата миризма на напечен асфалт.

„Трябва да намеря време утре да ида на контролен!“ — реши той. От един месец всяка седмица по веднъж решаваше, че най-после ще отиде на контролен преглед. Отдавна беше пропуснал срока, който лекарката на кабинета по кардиология му бе поставила. Тогава, преди шест месеца, го беше свило сърцето. Боля го цял следобед и през нощта, а на сутринта, вече достатъчно уплашен, се обади на един приятел — лекар, и той го разведе по кабинетите. Опази лекарка разгъна лентите на кардиограмата, разпита го, преслуша го и докато пишеше болничния лист за три дни отпуск, каза:

— Облечете се! Засега няма анатомични изменения. Спазъм. Ще спрете веднага цигарите, защото след спазъма инфарктът чука на вратата! Разбирате ли, другарю Гинев!

Той разбра. Само че през деня сърцето го отпусна и повече от седмица не можа да издържи без бетето. А на контролния преглед така и не отиде. Извиняваше се пред себе си с многото работа, но всъщност му беше неприятно, че ще трябва да признае слабостта си пред кардиоложката. В края на краищата — с цигари и без цигари — все тая.

Сега до края на работното време трябваше да довърши протокола, за да могат Маркова и Алексиева да го подпишат и да го предаде за извеждане. Защото хората от окръга чакаха.

Гинев се върна на бюрото и продължи:

2. Да се определи приблизително времето, изминало от написването на числата до днес.

ВЪНШЕН ВИД НА ОБЕКТА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Обектът за анализ представлява квитанция за платен наем, на гърба, на която са написани букви и числа, разположени в отвесен ред. Микроскопски по квитанцията не се установяват замърсявания, които биха попречили на анализите при решаването на задачите на експертизата.

МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

За установяване на състава на употребените пасти за химикал в щрихите на разписката и на химикалите за сравнение бе приложен количествен спектрален анализ на багрилните компоненти...

Гинев се облегна на бюрото, прочете написаното и се замисли. „Количествен спектрален анализ“ — звучеше някак претенциозно, но трябваше да го напише така, това беше точното название на метода. Дали хората от окръга, които бяха изпратили разписката, щяха да разбират за какво става дума? А може би разбираха. Много от тях преминаха курсове за допълнителна квалификация и знаеха какво е спектрален анализ. Той самият беше изнасял лекции на такива курсове.

Нищо сложно нямаше — бяха достатъчни гимназиалните знания по физика. Още в гимназията се учеше, че всеки елемент от състава на дадено вещество има специфичен спектър на излъчване и поглъщане на светлината. Принципът на действие на всички тези спектрографи, спектрометри, спектрофотометри беше: като се внесе енергия в изследвалото вещество, да се регистрират по най-нагледен, достъпен за по-нататъшно изучаване начин излъчваните в резултат на това спектри. Другото беше вече за специалистите — видовете методики, вариантите, остроумните приспособления. Да се избере например какъв вид спектрален анализ да се приложи. Би могло изследваният материал да се загрее до точката на светене и да се изследва спектърът на излъчваната светлина или пък материалът да се облъчи с определен вид вълни и да се изследва кон дължини от тях се поглъщат от материала и кои се отразяват. Защото съществува закономерността, че всеки елемент поглъща електромагнитни трептения с такава дължина на вълната, каквато излъчва.

Не, нямаше нещо прекалено сложно. Работата обаче беше в това, че тези изследвания на мастила и пасти от химикалки бяха от т.нар. „изследвания с повишена трудопоглъщаемост“, които изискваха дълга и най-прецизна подготовка. В продължение на два дни практически цялата лаборатория — сътрудничките му и лаборантките им — се бяха занимавали с тази разписка. И за решението на първата задача той като началник на лабораторията можеше спокойно да напише:

От направения спектрален анализ на щрихите в разписката и пастите от химикалките и от сравнението им може да се заключи, че числата 1670 и 1400 са написани с химикалка под условен №2, а числото 2100 е написано с химикалка под условен №3.

Сега — по втората задача. Да се уточни, ако е възможно, времето на написването. Това вече изискваше друг метод, който още беше в период на експериментиране. Гинев отдавна се беше интересувал от проблема как „остарява“ написан с химикалка текст. Остаряването се дължеше на настъпването на химически промени в щрихите с времето, защото пастата в щрихата беше изложена на въздействието на въздуха и веществата от хартията, докато пастата в пълнителя почти не се изменяше. По-добре беше да разполагат със самата химикалка, за да направят сравнение, но това не беше абсолютно необходимо. Съставът на пастите за химикал не бе кой знае колко различен, знаеше се и можеше при нужда като модели за сравнение да се изготвят проби от подобни пасти.

Но тук, при изследването на тази разписка, те се бяха натъкнали на нещо особено — на една доста ясно изразена периодичност при записването на числата.

Това беше странно. Отначало смяташе, че не е нужно да говори с отдела, но сега реши друго. Заслужаваше си да доизясни някои обстоятелства, преди да напише заключението по втората задача.

Гинев избута машината, на която стоеше незавършеният протокол, и придърпа телефона. Набра кода на окръжния град, после номера на отдела. Малко вероятно беше да попадне на някой от групата, но искаше да опита.

— Почакайте малко! — каза телефонистката. — Да видя кой от тях е тук!

Чу се далечното и неясно превключване на сигнали. После:

— Янкулов слуша.

Гинев се представи. Предаде с няколко думи изследванията по първата задача и продължи:

— А що се касае до времето, когато са написани числата, по-добре е да говорим за времена. И има нещо, което ми изглежда... как

да кажа, не се среща случайно. Числата са записвани периодично. На три месеца.

— На три месеца?

— Да. Или приблизително. Знаете ли, грешката на метода е плюс-минус петнадесет дни. Но ще получите графиките и ще видите. Приблизително на три месеца. С едно изключение. Между „975“ и „1670“ времето е шест месеца. Но то е пак два пъти по три. Като че едно записване просто не е имало.

— Че как го открихте! — учуди се гласът оттатък.

— То... е един специален метод. От тънкослойната хроматография. Не зная как по-ясно да го обясня, но ако си представите механизма на една хроматография...

— Извинете! — поправи се веднага Янкулов. — Аз нямах предвид вашия метод, когато попитах. То си е ваша работа. И да ми го обяснявате, едва ли ще разбере всичко! Значи на три месеца? Защо пък на три?

— Е, точно това пък исках аз да разбира! — усмихна се Гинев. — Мислех, че имате някакви ваши данни. Или поне предположения. Знаете ли, за всяка лаборатория е хубаво, когато разследването потвърди експертизата. Пък даже и да я отхвърли. Обратната връзка, нали разбирате!

— Ясно. А кога с направено последното записване?

— Сега, момент! На числото...

Гинев погледна едно листче, което беше сложил до машината.

— ... на числото „2100“. Преди три месеца.

— Следователно по тази логика сега е трябвало да се впише ново число! А вместо число... н-да. Гледай ти!

— Е, логика. Ако всичко беше логично като две и две! Значи вие нямате повече данни? — уточни Гинев.

— Нямаме. Това е ново и за нас — призна Янкулов. — Кога ще получим експертизата?

— Сега довършвам, утре ще я имате! Довиждане, беше ми приятно, колега!

Гинев остави слушалката и се облегна назад. Обхвана го задоволство, после към него се примеси мъничко съмнение. Всичко ли беше наред? Не беше ли пресилил работите и подвел онзи далечен колега Янкулов? Резултатите си бяха резултати, но и той самият

знаеше случаи, когато данните можеха да се тълкуват с уговорка. А тук изведнъж така категорично — три месеца!

Съмнението не го оставяше и вече съвсем изтри задоволството от интересната експертиза. Трябваше да провери пак в лабораторните дневници, да види отново как е извършено логаритмуването. Може да са направили грешка. Радинка има болно дете, може да е мислила за вкъщи, кой знае какво си е мислила — и да е сбъркала. А той веднага — телефонът! Ангажира се пред онзи колега! Няма как. Ако има грешка, ще се извини. Добре, че още не е дописал протокола!

Гинев стана и мина оттатък, в лабораторията.

Когато след час и половина се върна, вече беше сигурен. Всичко беше точно. Той седна и продължи да чука на машината:

... резултатите от изследванията по втората задача са представени в приложените към експертизата таблици А и Б. От тях се вижда, че...

И пак посегна към чекмеджето за цигара. Беше притеснен и уморен.

— Ние се въртим в омагьосан кръг. Непрекъснато се връщаме там, откъдето сме започнали. Защото нямаме мотив за убийството.

Каза го Ризов. Съвсем спокойно, като констатация, по своя маниер. И може би точно това спокойствие раздразни Янкулов. И още нещо го раздразни — казаното беше истина. Всеки ден на тези утринни събирания тръгваха от един и същи предположения, до които пак стигаха на другата сутрин.

— Никой не е очаквал бързи резултати! — широкото лице на Янкулов беше спокойно, но тонът излезе неприятен и следователят веднага съжали. Налагаше си да не се дразни от безапелационните оценки на Ризов, но това ставаше някак от само себе си и не можеше да го заглуши. Той помълча малко, за да заглади впечатлението, и добави:

— Какво ще кажете за резултатите от експертизата? Това все пак е нещо ново.

— Позволявате ли? — намеси се Шиваров. — Мисля, че са интересни резултати. За да записва на едно и също място всеки три месеца някакви числа, значи тези числа са били важни. За Каранешев. А щом са били важни за него, значи може да се предполага, че са важни и за някой друг. Мисля, че е така.

— Само че може да нямат никакво отношение към убийството и да са например показания на електромера му! — каза пак спокойно Ризов. — Впрочем ние май не видяхме електромера.

— Защо да го гледаме? — поколеба се Шиваров.

— Ами един електромер може понякога много да разкаже. За безсънните нощи на стопанина си например. Ако не и друго.

„Опитен. Много е опитен, дяволът! — помисли Янкулов. — Само да не говореше по този начин!“

Той ясно си даваше сметка, че не начинът на говор го дразни, а другият начин на мислене, който с нищо не беше по-лош от неговия, ако не и по-добър. Но след като си работил такава работа толкова години, някак свикваш да не признаваш начин на мислене, който може и да е по-добър от твоя. А това е недостатък, за което Янкулов също много ясно си даваше сметка.

— Добре. Няма да правим предварителни заключения. Но като факт е интересен. И според мен числата са пари. Да допуснем дори хипотезата, че е банкова сметка, която периодично, на три месеца, се променя. В плюс и в минус. Внася и тегли. Но на три месеца. Следователно трябва да видим кой или коя от близките му знае нещо за тази сметка. Вие разпитахте ли аптекарката? — обърна се Янкулов към Ризов.

— Да. Сълзи и глупости. Не можела да живее без него, трвила се, защото не била повече в състояние да го дели с други жени. И така нататък. За последен път го видяла в деня преди убийството му. Само че нещо крие, имам аз това чувство. Не знам. Ще измисля нещо и пак ще поговоря.

— Връзките им?

— Връзки като връзки. Във всеки случай тези връзки съвсем не са били по на три месеца. Не, наистина ще взема пак да поговоря с нея.

— А вие, нещо по оръдието на убийството? — обърна се Янкулов към Шиваров.

— Не могат да го открият. Търсят и в морето, и в пясъка, да не би да е заровен този винкел.

И Шиваров започна подробно да обяснява къде Симеонов търси.

По средата на това обяснение, когато Янкулов вече се готвеше да го прекъсне, иззвъня телефонът.

Янкулов вдигна слушалката, изслуша онова, което му казаха, вметвайки само няколко кратки „да“ и „къде?“, после поблагодари и затвори.

— Задържали са... — каза той бавно, като изгледа събеседниците си — ... задържали са един красавец с гулдени. Колегите смятат, че може да е човек, който ни интересува.

„Красавецът“ се наричаше Михаил Аврамов Тошев по прякор Крачуна, четиридесетгодишен, по професия бояджия, добър познат на милицията. Зад регистрираната спокойна и уважавана професия се криеше доста неспокоен живот, изпъстрен с две малки присъди за кражба, незаконни препродажби на вещи, разправии за измами и така нататък все в този „жанр“. Но Крачуна беше човек, който държеше на „фасадата“ — обличаше се добре, говореше сдържано и общо взето, правеше прилично впечатление. Този ден едва ли щеше да попадне някому в очите, ако не беше го подхлъзнала една глупава случайност. Бе продал на някой две фалшиви банкноти по двадесет долара. Този някой бе отишъл във валутния магазин, бе станал скандал и чорапът се беше разплел. Разплел се до такава степен, че при неочаквания обиск в квартирата на Тошев в едно поизносено сако бяха открити четиристотин гулдена. Не особено голяма сума. Но онези, които търсеха, знаеха, че сега за намирането на гулдени се полага веднага да съобщят в следствения отдел.

Затова Михаил Аврамов Тошев, по прякор Крачуна, седеше в кабинета на един следовател, в приятното присъствие на самия следовател, и когато Янкулов и Ризов влязоха, се извъртя учудено. Не беше очаквал такава внимание към своята личност.

— Здравейте! — поздрави Янкулов, като хвърли кос поглед към седналия пред бюрото Тошев. — Добър ден, гражданино Тошев! Признахте вече всичко, нали!?

— На път е! — усмихна се следователят.

— Какво да признавам? — вдигна рамене Тошев и мускулите под скулите му се стегнаха. — Ако е за доларите — и аз съм измамен! Не произвеждам фалшиви долари! И вече ви казах: подари ми ги една немкия от Федералната заедно с гулдените. Елза Гумперт. Можете да проверите. Беше с една група на почивка, излизали сме няколко вечери. Това е, харесваше ме жената! Сигурно и тя не е, знаела, че доларите са фалшиви!

Следователят се обърна към Янкулов, който си взе стол и седна в страни от бюрото.

— Чувате ли го? Гражданинът Тошев в ролята на гларус. Как убедително разказва басни. Просто човек да седне да ги запише тези басни, че някой може и да ги издаде!

Тошев се възмути.

— Гражданино следовател, аз ви говоря истината, а вие ме обвинявате... Даже и не знам в какво ме обвинявате!

— А-а, до обвинения още не сме стигнали! Искате ли да зададете въпроси? — погледна следователят към Янкулов.

— Да, ако може.

Янкулов се изправи и се опря на бюрото.

— Кажете ми, гражданино Тошев, къде сте били на седми срещу осми този месец в два и половина часа през нощта?

Тошев се замисли.

— Седми срещу осми? Не... не си спомням. Сигурно съм бил някъде с Елза.

— Я си спомнете! И да сте минавали случайно по това време на нощта през морската градина?

— Никаква морска градина! — Тошев беше категоричен.

— И да сте срещали някого в морската градина?

— Казах ви: не зная и никого не съм срещал!

— Добре! — кимна Янкулов. — Това исках да чуя. Засега нямам други въпроси.

Следователят натисна копчето на зумера на бюрото си.

Когато Тошев бе изведен, Янкулов седна пак на стола и накратко запозна следователя с положението. Търси се убиецът на Каранешев. Една от нишките е валутата. Гулдените.

— Крачуна няма да се реши на убийство! — каза убедено следователят. — Не е в неговия стил. А на всичкото отгоре си е измислил и алиби, което не е от лошите. Проверих за тази Гумперт. Имало с наистина такава и той сигурно се е погрижил да са ги видели заедно.

— Алиби всички имат. Трябва да сме наясно дали е познавал отнякъде Каранешев. И знаете ли, нужни са ми някакви обувки на Тошев. Колкото можете да намерите. Включително и тези на краката му.

— Имате следи?

— Имаме.

— Добре, обувки ще получите. Още следобед.

Експертизата беше от лесните. Обувките на Михаил Аврамов Тошев, наричан Крачуна, пристигнаха към два и половина следобед — четири чифта, два, от които той едва ли би сложил вече на краката си.

Към пет часа от трасологичната лаборатория позвъниха на Ризов. Янкулов беше излязъл.

Един от сътрудниците в лабораторията покани Ризов в съседната малка стая, дръпна пердетата и нагласи прожекционния апарат. На екрана, който заемаше почти цялата стена, се появи, чудовищно уголемена, снимка на отливката от следата.

Апаратът прецрака глухо. Новата снимка беше от другата следа, тази върху асфалта.

— И двете са от един вид обувки — поясни трасологът. — Но лява и дясна. Втората дори е по-контрастна.

Снимката се измести малко встрани и до нея дойде друга.

— А това е следа от лява обувка на чифт номер втори на задържания. Погледнете!

Трасологът се изправи, отиде до екрана и започна да обяснява:

— Тук и тук. Сходство при налагане. За да кажем, че има сходство, са ни нужни определен брой фрагменти, които са идентични. Разбира се, ако следата е лоша, размита или неясна по други причини, посочваме по-малко на брой участъци. Но заключението ни тогава е условно. Съдът е, който прави цялостната преценка, като взема предвид всички обстоятелства. Тук просто няма съмнение. Тази обувка е оставила тази следа!

Трасологът запали осветлението. Ризов се изправи.

— Заключението ще имате още днес. Изпратете някой да го вземе!

Експертизата наистина бе готова бързо — категорична и неоспорима. А привечер Тошев отново бе доведен в кабинета на следователя. Но ролите сега бяха разменени. Янкулов седеше зад бюрото, а другият следовател — на стола встрани.

— Така — започна Янкулов. — Значи, Елза Гумперт. Вярно. Имало е такава.

— Проверили сте — кимна Тошев доволно.

— Само че гулдените не са от нея. Тошев, кажете ми, защо ударихте Каранешев?

— Какъв Каранешев? Искате да ми пришиете нещо! Но тая няма да я бъде!

— Защо да ви пришиваме? — учуди се Янкулов. — Та вие и без друго сте с двата крака! И в прекия, и в преносния смисъл. Я вижте

тези крака!

Той бръкна в чекмеджето и измъкна оттам четири снимки голям формат. Разположи ги пред Тошев. На снимките с ярки червени кръгчета бяха обозначени и номерирани елементите на сходство. Целите снимки бяха изпъстрени с такива кръгчета.

— Това е отпечатък от ваша обувка, означен с номер втори. А същият отпечатък има и на мястото на престъплението. Виждате ли?

— Какво... престъпление?

— Ами онова, което сте извършили, или... да речем, на което само сте присъствували, а го е извършил друг. Не отхвърлям тази възможност!

— Какво престъпление! Нищо не съм извършил! — почти истерично извика Тошев.

— Слушайте ме добре, гражданино Тошев! През нощта на седми срещу осми в морската градина намерихме един мъж. Убит. От джобовите му липсваха пари, валута. Така. Валутата се оказа у вас. А на мястото на убийството се намери отпечатък от ваша обувка. Никакво съмнение, ваша. Нещо да кажете?

Тошев замръзна. Опули очи и се втренчи в Янкулов. Лицето му изведнъж побеля.

— Е? Да обясните тези съвпадения?

— Аз... но той... — гласът на Тошев беше като чужд и излизаше с хриптене от пресъхналото му гърло — ... мислех, че е пиян... Господи, не приличаше...

— На какво не приличаше?

— На убит... даже си сви крака, като го бутнах! Господи, защо ми трябваше! Защо ми трябваше, господи!

С края на окото си Янкулов забеляза погледа на следователя.

— Разказвайте! Кога, как? И гледайте нещо да не забравите!

Тошев преглътна и се отприщи. Отивал си вкъщи, било към два и нещо, не обърнал внимание колко, защото бил пийнал, но той и друг път бил така; сега решил от главната алея да мине направо. И видял лежащия мъж. Побутнал го, онзи мръднал, но той — Тошев, не забелязал нищо друго...

„Лежал е върху раната! — помисли Янкулов. — А щом е свил крак, значи този тук е попаднал там в същата минута! И убиецът не е бил далеч!“

Янкулов вече приемаше версията на Тошев и даже се укори, че така лесно я приема. Но уплахата на дребния шмекер беше толкова истинска, че трудно можеше да се разиграе — в това опитът му не го лъжеше.

... и после сякаш дяволът го накарал. Клекнал, бръкнал във вътрешния джоб на самото. Парите били просто там, даже не в портфейла. Взел ги и бързо-бързо... Нищо друго не помислил, едва вкъщи ги разгледал. Да, двете двадесетдоларови банкноти и гулдените...

— Това беше, кълна ви се, това беше! — проскимтя накрая Тошев. — Аз бях пийнал, мислех, че и той е така... Какво ще стане сега?

— Какво ще стане? Първо ще проверим всичко. И ако е истина, ще се отървете само по членовете за кражба. Но ако не е... Тошев! — хрумна му нещо на Янкулов. — Я кажете, когато бързахте да се измъкнете от алеята, не видяхте ли някого?

Тошев се залови за тия думи като за сламка.

— Видях, видях, но далече беше, тъмно!

— Слушайте, сериозно!

— Сериозно, сериозно! Гърбом беше, но го видях. Един възрастен мъж вече беше към улицата!

— Спомнете см го сега добре! И ми го опишете!

— Ами — възрастен. Нисък. С... бяла коса. Гърбом беше. Но и аз... не исках той да ме види!

— Как беше облечен?

— Че как... — Тошев се замисли. — Сако така... светло. И панталонът като че беше по-тъмен. Бързо ходеше. Само че...

— Какво „само че“?

— Не знам. Особено никак.

— Я покажете!

— Какво?

— Станете и покажете как е ходил! — поясни Янкулов.

Тошев се изправи, позамисли се. След това тръгна из кабинета. Не накуцваше, а вървеше някак сковано и малко приведен.

— Хм — рече Янкулов. — Че така върви всеки втори възрастен.

Тошев пак се замисли.

— Не-е. Другояче е. Знам как вървят възрастните. Този бързаше и повече личеше!

И той повтори движенията.

— Ако го видите, ще го познаете ли?

— Н-не. Не съм сигурен. Но може и да го позная.

— Добре — приключи Янкулов. — Засега стига!

Милиционерът изведе Тошев.

Янкулов се изправи, стана и следователят, който беше мълчал по време на пелия разпит.

— Истина е — каза следователят. — Как беше? Дойдох, видях, победих. А той: минал, видял, откраднал. Аз на тези мошеници душичките им зная! Да лежи там един пиян и той да не го пребърка!

— А за онзи, възрастния?

— Тук може и да послъга, за да ни се докара. Но пък чак така да го измисли!

Сбогуваха се и Янкулов си тръгна. Макар че не вярваше сто процента на Тошев и все пак допускаше той да е замесен в убийството, искрената уплаха на крадеца му беше повлияла. Трудно се симулираше такава уплаха — с ужаса в очите и побледняването, с пълното объркване и страха от последствията. Но защо пък възрастен? Какъв е този възрастен, с когото Каранешев би имал среща в два часа през нощта? Това вкарваше ново действащо лице във версиите, и то съвсем необяснимо. Досега такъв човек не беше се появявал между познатите на Каранешев. И на всичко отгоре възрастен, който ще има сила да удари така Каранешев!

А защо пък не?

Когато се качваше по стълбите на кооперацията, мисълта неочаквано се появи. Всичко беше толкова просто, че той се спря от изненада на стъпалото. Да, трябваше да опита сам! Трябваше да опита да ходи бързо, като крие под дрехата си един винкел! Не може да хвърли желязото, усеща, че някой има по алеята, държи го плътно пред себе си! Така. И бърза. Как ще ходи?

И още нещо. Няма да намерят винкела. Разбира се, че няма да го намерят! Той съвсем не е хвърлен в онази посока, към морето! Дали е бил възрастният или не е бил — никой още не знае кой е убиецът, но той не е можел да отиде към морето, защото оттам е идвал човек.

Тошев е идвал. Избягал е към улицата, към града! Винкелът трябва да се търси другаде!

— Това са, разбира се, предположения — заключи Янкулов, когато излагаше на другия ден съображенията си пред Ризов и Шиваров. — Тошев може да лъже в някои неща, но едно е истина: той е бил на мястото почти в същата минута. Значи оръдието трябва да търсим другаде.

— Ако самият Тошев не е свършил работата! — измърмори Ризов.

— Ако. Не изключвам. Нещо ново около вас? Има ли?

— И аз не знам има ли, няма ли. Разговарях с фризьорката, и с щандистката от РЕП. Имало и една медицинска сестра. Намерих я. И знаете ли какво? Някак доста са лекарствата.

— Как така?

— Ами така. Фризьорката има сестра, която е в „Аптечно снабдяване“. И от време на време Каранешев искал по някоя услуга. Да му намира лекарства. И не какви да е, а антитуморни...

Ризов бръкна в джоба си, извади една бележка.

— Записал съм си. Ими... фос. Миелосан. Левкеран. Циклофосфамид. Азатиоприн. Не знам дали съм ги записал правилно!

— А! — рече само Янкулов. — Ново двайсет! Да не е имал някой близък... болен от рак?

— Може. Но количествата ми се виждат големи. По десет кутии, по десет! Медицинската сестра — и тя. Отначало не искаше да каже, не било важно. Изписала за себе см — уж за баща ся, от болничната аптека. Пак антитуморни. Уредила да ги плати по някакъв начин, разрешили ѝ. Значи не е откраднала. И пак много. На два пъти вземала, след това вече не ѝ дали.

Янкулов вдигна вежди. Разкритията на Ризов неволно го изпълниха с уважение към него. Това се казваше изпитано! Може да не харесваш някого, но това е отделна работа.

— Щандистката няма нищо общо с медицината — продължаваше Ризов. — Тя е една хубавичка такава... Остава аптекарката, Германова. Вчера не можах да отскоча до аптеката, нямах

време. Ако се окаже, че и тя му е давала лекарства... Впрочем иска ми се да ѝ видя най-напред дневните ведомости за изписани лекарства.

— Много време ще отиде. По-добре я попитайте направо. После ще проверите! Но това е важно! Гледай ти! — Учуди се пак Янкулов. — Това е нишка!

— Да. И на мен така ми се струва.

— А вие — обърна се Янкулов към Шиваров — предлагам да отидете при Симеонов. Да му обясните положението и нека престане да търси към морето.

— Ами то в другата посока е улицата. Къде там? Във всяка къща ли да влиза?

— Вярно. Но да помисли все пак! Хайде да тръгваме!

Аз ще се занимая пак с Тошев. Да видим какво ще си спомни още!

Симеонов внимателно изслуша съображенията, които Шиваров му предаде. После излезе навън, извървя десетима метра и се загледа със съмнение към улицата. Зад зелената алея, след лехата от едри и червени като пламъци цветя, имаше тротоар. Следваше асфалтът на улицата сградите — с балкончета и капандури — строени във веселия и приятен стил между двете войни. Алеята от градината извиваше и окръжена от високите, но добре подрязани храсти, излизаше на тротоара.

Шиваров, който стоеше зад Симеонов, следеше внимателно погледа му.

— Там е абсурд! — рече по едно време Симеонов. — По дворовете желяза колкото искаш! В мазетата, по земята, под земята! А вечер всички котки са сиви!

Тази последна констатация Шиваров не я разбра.

— Но има нещо друго — каза Симеонов. — Чувате ли?

— Какво?

— Там, дето бучат камионите. Строежът на новия хотел. Ще ми се да огледам винкелното им желязо. Безнадеждно е, затова не ходих досега, но какво да се прави? Я елате да отидем!

И двамата тръгнаха.

— Видяхте ли? — намуси се Симеонов, когато влязоха в оградената с метални платна строителна площадка, над която въртяха стрелите си два огромни крана. — Видяхте ли? Никой не ни и попита откъде сме, какви сме! И защо да ни попита? Общо! Какво му влиза в работата общото! Четохте ли в „Поглед“ как редакторите крали цимент?

— Как така са крали... цимент?

Симеонов се засмя кисело.

— Организирали кражби, за да покажат как се стопанисва! Влизат с камион в един строеж, изцапани и измазани. Псуват, почват да товарят торби цимент, тухли, плочки. Каквото им попадне под ръка. Никой нищо не пита. Палят камиона и си заминават. След това викат техническия ръководител. А той даже и не знае какво му липсва! Такива... ах, такива! — закани се неизвестно кому Симеонов. — Я да огледаме къде какво има! Ей къде са струпали винкелното желязо!

Приблжиха купа. Все пак имаше някакъв ред — дълги профили, по-късо нарязани парчета, малки отпадъци, явно за „вторични суровини“. Опитният поглед на Симеонов опипваше всеки къс.

— Представете си — рече по едно време той, — че убиецът е минал оттук през нощта, преди да се срещне с Каранешев. Бесен е, бесен! Решен на всичко. Неизвестно за нас защо, но той вече е луд от злоба и гняв! Вижда ей тия разкривени тараби. Влиза, грабва първото му попаднало парче и излиза! Пазачът? Пазачът дреме. А онзи отива на срещата, халосва Каранешев... и изтрезнява. Убил е човек! — Не знае още дали го е убил, но разбира, че е станало непоправимото! Дори не пипва падналия, защото оттатък идва някой. Идва другият, Тошев. И убиецът се измъква. Излиза на улицата. Отначало върви, после подтичва. Къде? Къде може да хвърли омразното желязо?

— Откъдето го е взел — довърши мисълта Шиваров. — Той отново бе завладян от богатото въображение на Симеонов и като че видя как силуетът пресича улицата, как се скрива в сенките на дърветата, далеч от светлината на уличните лампи, как прибъгва до строежа и се промъква през отвора между плоскостите. Хвърля винкела в купчината и се разтопява в мрачината.

— Ще търсим! — заяви Симеонов, като вземаше в ръка парче след парче и ги оглеждаше. — Какво друго ни остава?

И го намери. Шиваров даже се стъписа, когато видя как се закова на място Симеонов и чу краткото му възклицание.

Беше парче, точно каквото бе описал доктор Гетов. Бе го описал, без да го види, а Симеонов го държеше и студенината на метала проникваше в дланта му. Това бе около петдесет-шестдесет сантиметра дълго парче и ръждата по него бе обърсана на места. Не ожулена, а обърсана.

Симеонов бръкна с лявата си ръка във външния джоб на самото си и измъкна голяма лупа със сгъваема дръжка. Разтвори я с една ръка и прокара огромното ѝ око по ръбовете. Шиваров, затаил лъх, следеше всяко движение.

В края на единия ръб имаше нещо и лупата го „хвана“. Бяха няколко косъма и до тях — дребно, едва видимо петно.

Ръката на Симеонов потрепна.

— Това е — каза той. — Това е, дяволите да ме вземат!

Този път съвещанието беше в кабинета на полковник Марков. Янкулов се забави малко и когато влезе, там бяха вече Ризов и Шиваров, а заедно с тях и един мъж, когото дотогава не бе виждал.

— Янкулов, запознайте се! — каза Марков. — Другарят Тенев от лабораторията в София. Сядай! Другарю Тенев, слушаме ви! — обърна се той към мъжа.

Тенев разтвори куфарчето си и извади оттам една купчина снимки. Избра няколко от тях, стана и ги разположи на бюрото пред Марков. Полковникът кимна, другите се надигнаха от местата си и се приближиха.

— Ще започна открай — каза Тенев. — Това, което главно ви интересува. Намерените по винкела косми са идентични с космите, взети за проба от убития Каранешев. Заповядайте, ето писмената експертиза! — и той сложи два плътно изписани на машина листа до снимките.

Марков оглеждаше снимките с любопитство. На тях като огромни тропически дървета от край до край върху тъмния фон се разполагаха едри цилиндрични стволоче. Приликата с необикновени дървета идваше от люспестата повърхност на стволочете.

— Увеличение три хиляди и шестстотин пъти на сканиращ електронен микроскоп — поясни Тенев. — Това са кутикулните редове.

— Виждам — усмихна се Марков.

Тенев разбра намека и също се усмихна.

— Само ще припомня — каза той. — По дължина частите на косъма са: корен, стебло и връх...

Той не беше наясно какво присъстващите знаят и какво не знаят, но прекрасно разбираше какво ги интересува. Затова веднага изостави описанието на косъма и се залови с въпросите, които експертизата беше длъжна да установи.

Естествено е първо да се зададе въпросът: „За косъм ли се касае или за някакво друго влакно?“ Това е лесно да се установи и не е нужна никаква специална техника, а най-обикновен оптичен микроскоп. Строежът на косъма е толкова характерен, че не може да се сбърка с друго влакно — например растително, синтетично или от минерален произход. Защото има и минерални влакна — азбестовите. Животинските и човешките косми се познават веднага. Те са изградени от три слоя. Най-отвън е т.нар. кутикула, съставена от наслоени рогови пластинки. Под нея е слой, назоваван кортекс. В него са включванията от пигментни зрънца и той е, който определя дали ще сме чернокоси, руси, кестеняви или червенкоси. А побеляването се дължи на това, че вместо с пигментни зрънца кортексът се изпълва с микроскопични въздушни мехурчета. Най-вътрешната част, сърцевината на косъма, се нарича медула. За различните животни тя се състои от различно ориентирани и оформени нишки и пластинки. Пластинки, разбира се, е силно казано. Тези частици се виждат като пластинки при доста голямо увеличение.

След като се отговори на първия въпрос, идва вторият: „Добре, а от човек ли е косъмът?“

Отговорът е еднозначен и диагнозата се поставя по общия вид и главно по сърцевината — медулата на косъма. Нишките в сърцевината на човешкия косъм са характерни. Така оформени и разнопосочно наслоени нишки имат само още космите на горилата и шимпанзето. Но маймуни престъпници съществуват само в разказите, а и трудничко могат да бъдат на мястото на някое престъпление.

Следват въпросите: „От коя част на тялото е този косъм?“, „На мъж ли принадлежи или на жена?“, „Естествено ли е паднал или е отскубнат?“, „С ножица ли е срязан или с бръснач?“, „Кога е бил срязан — скоро или отдавна?“, „Замърсен ли е?“, „Обгарян ли е?“, „Оцветяван ли е?“, „Обезцветяван ли е?“. И така нататък, и така нататък. Неслучайно се казва, че по един човешки косъм може да бъде написан роман. Дали главният герой в него е мъж или жена може да се установи, като се изследват клетките в корена на косъма. Известно е, че всяка клетка от човешкото тяло носи определен набор от хромозоми. В този набор са включени и хромозомите, определящи пола. При жените има две хромозоми, наричани X, а при мъжа има една хромозома X и една Y. Така че намирането на Y хромозома означава със сигурност, че косъмът принадлежи на мъж.

Замърсяването на косъма пък може да подсказва професията. Известен е случаят с бояджията касоразбивач, открит по косъм, залепнал за дръжката на срязаната каса. Но ако все пак боята е лесно да бъде открита и по нея да се стигне до бояджията, има и доста заплетени истории. При един грабеж били намерени косми, в чиито корени личали странни микроскопични зрънца. Изследването показало, че това е въглищен прах. Въглища? А откъде са те? Тук вече се намесил рентгеновият микроанализ с неговите фантастични възможности. Бил установен съставът на въглищния прах и най-вече точният процент сяра в него. По този процент била издирена мината и намерен миньорът крадец. Отричането не му помогнало. Сравнителният анализ на косми от косата му и тези, открити при грабежа, показал пълно сходство между двата образеца. Разбира се, обвинението не може да се гради само върху такива данни, а върху комплекс от доказателства, но издирването може.

Ако жертвата не е налице, по един косъм от раната е възможно да се разгадае видът на смъртоносното оръдие — дали то е нож, брадва или пък парче дърво. Срезът с остър нож е един, а при удар с брадва е друг. Косъм, подстриган с бръснач, се различава съществено от косъм, отрязан с ножица. При употреба на ножица ръбовете на среза са прищипнати. Нещо повече. По изгледа на среза специалистът е в състояние да определи преди колко време човекът се е подстригвал.

Косъмът може да разкаже за някои заболявания на своя притежател, за негови стари наранявания или обгаряния.

Освен това косъмът може да бъде свидетел за отравяния, защото в него се натрупват редица вещества. През последните десетина години твърде нашумя историята с отравянето на Наполеон. В негови коси, които са били пазени повече от век и половина, бе доказано значително количество арсен — много повече от нормалното. Разровиха се стари архиви, установи се какви са били оплакванията на Наполеон в месеците преди смъртта му. Заболяването му много прилича на арсеново отравяне, характеризиращо се с болки в стомаха, землист цвят на лицето, кръвоизливи. Версията, че Наполеон е бил отровен, измести предположението, че той е починал от рак в стомаха. Още повече се объркаха нещата, когато на сцената се появи запазено по невероятна случайност парче от тапетите в спалнята на бившия император. Оказа се, че тези тапети по модата от тогавашното време са били оцветявани със зелена боя, която съдържа арсен. При сухо време боята не давала летливи арсенови съединения. Но при влага и особено ако по тапета имало плесен, от него са се вдигали невидими, но силно отровни изпарения. Преди сто и петдесет години по-заможните, които слагали тапети в стаите си, се радвали на хубавия им зелен цвят... Радвал се и Наполеон — ако въобще нещо е можело да го радва в заточението му! — и тялото му бавно попивало силната отрова! Нищо чудно, разбира се, някои доброжелател и да е добавял в храната му и по мъничко мишеморка...

Така че в космите може да се докаже и наличието на различни отрови, както и на тежки метали, които над определени концентрации също са отрови — оловото например.

След сравняването на космите остава още един въпрос: „Космите от един и същи човек ли са!“ Сканиращият електронен микроскоп дава възможности космите да бъдат сравнени по много признаци. Избират се обикновено признаци, които са твърде характерни: видът и устройството на корена, кутикулата до корена, броят на кутикулните редове, кутикулата в средните участъци, различните напуквания и отлепвания по слоевете, стесненията и видът на върха. Резултатите се систематизират в таблици. Сравнението по таблиците дава категоричния отговор.

Има случаи, когато на мястото на престъплението се намират няколко вида косми и трябва да се определи със сигурност на кого принадлежат. Така например при едно престъпление в град В. през

1979 г. бяха намерени 5 косъма. При сравнението се оказа, че от тези пет само три косъма са от заподозрения, а другите два са от съвсем други лица и са попаднали случайно на мястото.

Приблизително това Петър Тенев искаше да разкаже. Той много пъти бе изнасял лекции по този въпрос в курсовете за допълнителна квалификация. Разказа обаче само по-важното, и то накратко — Марков дискретно погледна часовника на стената, телефонът звънеше... Нямахме никакво време за обширни обяснения.

— Това са косми от Каранешев — заключи Тенев, — полепнали по винкела, когато е бил ударен с него!

— Какво ще кажете за малкото петно по ръба? — запита Янкулов.

— Вероятно е кръв, примесена с тъканна течност и микрочастици от кожа. Но за него ще ви се обадят от лабораторията, в която се правят експертизи на кръв. Ще сравнят кръвните групи — на Каранешев и на кръвта от петното, и ще получат резултата!

„Той съвсем не е нужен вече!“ — помисли Шиваров. „Нали...“

— Да, и той е нужен! — каза като че в отговор на мислите му Янкулов. — Всякакви случаи има! Кръв от одного, а косми от друг!

Тенев се сбогува и излезе — бързаше да хване самолета, а Марков събра снимките, прикрепи ги с един кламер към експертизата и подаде всичко на Янкулов. После въпросително погледна присъстващите:

— Е?

В това „Е?“ имаше доста неща:

„Е, добрахме се до оръдието!“

„Е, ясно е в каква посока е избягал убиецът!“

„Е, какво ще кажете, може ли той да е възрастният, за когото говори Тошев?“ и накрая:

„Е, не искам да ви притеснявам, но все пак — кога ще го заловим?“

На вратата се почука.

— Да! — отзова се Ризов.

Влязлата жена беше между тридесет и тридесет и пет, на онази възраст, за която жените здраво се държат и не искат да я преминат.

Изглеждаше много добре — светла руса коса, пъстри очи и бяла кожа.

Това беше Венета Германова. Ризов стана, ръкува се и ѝ посочи креслото пред бюрото. Помълча малко, след като Германова седна, и каза:

— Разговаряхме вече с вас, но ви поканих, защото е нужно да изясним още някои неща. Извинете, служба. Това са неща около връзките ви с Марин Каранешев.

Германова не помръдна, но се почувствува как цялата се стегна.

— Нека започна направо. Идваше ли често Каранешев при вас в аптеката?

— Често, не. Но е идвал.

— Купуваше ли от вас лекарства?

— Може да е купувал. Аптека, всеки може да купува.

— Вие сте единственият служител в този аптечен клон, освен санитарката. Вие записвате в книгите продадените лекарства, вие пазите рецептите. Следователно не може да не знаете кога, какво и в какви количества е купувал Каранешев. Така ли е?

— Всяка аптека е длъжна да продава от наличните лекарства срещу редовно издадени рецепти. Това ви е известно. А ако искате поточен отговор, Каранешев никога не е купувал големи количества. А вие грешите, ако мислите, че трябва да пазим всички рецепти. Голямата част от тях записваме под номер и връщаме на клиентите. Ако искате да направя справка, ще я направя! Мисля, че доста подробно ви отговорих.

Ризов попадна в задънена улица. По този начин нищо не можеше да узнае. За да говори така, Германова сигурно беше наясно, че всяка справка ще потвърди думите ѝ. Но нещо имаше, Ризов долавяше, че има нещо. И това, че не можеше да го налучка, го дразнеше.

— Добре. Докъде бяхме стигнали... е, искам да кажа, предлагал ли ви е Каранешев брак?

Германова спокойно поклати глава.

— Отказвам да отговоря. Нямате право да ми задавате такива лични въпроси!

— На мен и този отговор ми е достатъчен! — кимна мрачно Ризов.

Съвсем не му беше достатъчен, разбира се. Просто с тази фраза се опитваше да спаси своя неудържимо пропукващ се авторитет. Той си

беше изградил схема на разговора, насоката, в която да го води, а сега схемата се проваляше. Въпросът с лекарствата оставаше неизяснен. Въпросът с отношенията — доколко са били сериозни — също.

— Добре. Правил ли ви е Каранешев някакви подаръци?

Тя се замисли и се усмихна.

— Чудя се дали да ви отговоря. Вие сякаш непрекъснато се опитвате да ме изкарате лека жена! Предлагал ли ми е брак, правил ли ми е подаръци... Аз не съм лека жена, гражданино Ризов! И това, че съм разведена, не ви дава право за подобни намеци!

Ризов едва не подскочи на мястото си и почувствува как се изпотява. И начинът, по който го нарече „гражданино Ризов“, и целият ѝ тон бяха нечуван шамар за неговото самочувствие. Никога досега не беше му се случвало за цялата десетгодишна практика. Идваше му да изкрещи, да я нагруби, да поиска задържането ѝ под стража за неуважение към милицията. Това беше първата му реакция. Но под бурята на гнева имаше достатъчно здрав разум. Той съдържа гнева първите десетина секунди. После вече беше по-лесно.

Изправи се, пристъпи към прозореца. И започна по-трезво да преценява положението. Беше сбъркал. Колкото и да не искаше да го признае, колкото и самолюбие му да крещеше, че там онази жена на стола се държи нахално, беше сбъркал. Беше подходил в разговора към нея така, както подхождаше към обикновените крадци и мошеници, които сядаха на този стол. И това беше всичко. Защо да се държи нахално? Тя просто бранеше достойнството си от неговите нетактични въпроси! Нищо не му оставаше, трябваше да се извини. Беше чувал, че и много по-умни от него са се извинявали, но никога не беше го правил. Сега, веднага трябваше да го направи, после вече щеше да си намира оправдания.

— Извинете! — обърна се Ризов. — Да, въпросите бяха нетактични. Съжалявам. Дайте си пропускат!

Тя стана и го подаде, той го разписа машинално, без да я погледне.

Стъпките и тръгнаха към вратата, но изведнъж спряха. Ризов вдигна очи. Германова стоеше с ръка на дръжката и го гледаше.

— Сега е друго и бих могла да ви отговоря — каза тя. — Да, Марин ми направи подарък един-единствен път. За дванадесети февруари, рождения ми ден. Хубава златна гривна, кой знае колко

струва, скъпа е. Но никога той не ми е предлагал брак. Предложих му аз, но той все отлагаше. Имал задължения, не бил човек за брак. Сега всичко е все едно! Доволен ли сте?

— Да! — кимна Ризов. Преглътна и неочаквано за себе си добави. — Не се обиждайте, Германова! Изнервени сме.

Тя направи опит да се усмихне и излезе.

Той седна зад бюрото, отвори наслуки една папка и се загледа в нея. Чувствуваше се отвратително. Опитваше се да се успокои, да омаловажи случилото се. Какво толкова беше станало? Нищо. Просто една умна жена му беше натрила носа. Случва се и с най-добрите оперативни работници.

Само че въпросът не беше в натриваното на носа и Ризов, понеже беше приучен към справедливост, го долавяше. Друго имаше. Десет години тази служба го беше поставяла все в едни и същи положения. Хората се бяха сменяли, престъпленията бяха различни, но положенията — те бяха почти едни и същи. И той беше свикнал да действа по шаблон. Случаят с Германова беше предупреждение за него, че се изхажява, че все повече и повече свиква да разчита на схеми. Това беше.

И все пак разговорът не беше минал съвсем напразно. След като му натри носа, Германова му беше подхвърлила отговорите си. „Да, имало е подарък. И то скъп“. „Не, не е предлагал брак, предлагала му с тя“. А защо да не му предложи? Свободна, еманципирана жена.

А лекарствата? Там беше опрял на камък, нищо не бе разбрал.

Повече нямаше смисъл да стои тук, по-добре беше да излезе. Да отиде и да изпие едно кафе. От тези, разредените, дето ги правеха в кафенето отсреща.

Той разкърши рамене и стана.

— Малко е! — започна Янкулов, когато обсъждаха разговора с Германова. — Лекарствата — за тях нищо не е казала... Добре. Каранешев не е купувал лекарства. А друг да е купувал от негово име, това възможно ли е? Възможно е. После тя има деветдесет и девет начина да уреди по законен път вземането на лекарства от аптечния клон! И главното още не знаем. Защо са били нужни лекарства на Каранешев? Не за да се лекува с тях, разбира се! Значи?

— Значи да ги продава! — довърши мисълта Ризов.

— Очевидно. А на кого? Няма да отвори собствена аптека? Следователно на хора, които ще спечелят още повече от него. Къде са тия хора? Какви са тия хора? Логичното заключение е незаконен износ. За кои страни? Няма да е за развитите, там фирмите достатъчно са се хванали гуша за гуша! Няма и да е по първо направление, защото нищо няма да спечели! Значи само за страни от третия свят, които нямат промишленост и които внасят лекарства. Следователно трябва да търсим някаква нишка към третия свят! Теоретично възможни... хм, доста са теоретично възможните нишки!

— Камioni от международния транспорт, кораби, самолети, автомобили — изброи Ризов. — Нещо да съм пропуснал?

— И това стига! — намръщи се Янкулов. — А сега още едно допускане. Че тези, с които Каранешев е бил свързан, минават оттук периодично. На три месеца. Какво ще кажете?

Мълчанието на другите двама той взе за одобрение и продължи:

— Малко вероятно, но все пак допустимо! Мислех си тези дни: а ако онези числа са сметките му с прекупвачите? Може, нали? Минават на три месеца и удостоверяват, че са му внесли пари. А той си ги записва. Не смее другаде, избира една стара разписка — и на нея. Кой ще заподозре старата разписка!

— Това дотук може и да е така — съгласи се Ризов, — макар че не изглежда много реално! Но мотивът за убийството какъв е тогава? Да го очистят съдружниците му? Кой убива кокошката, която снася златни яйца?

— А конкурентите? — подхвърли Шиваров, който досега въобще не се беше обаждал.

— Конкурентите? Не ми се вярва да има някакви конкуренти, не е много голяма контрабандата, ако е контрабанда. Но знае ли човек? — вдигна рамене Янкулов. — Нещо може съучастниците да са се скарали! И въобще — тъмна е! Периодичността трябва да изясним! И да видим на какъв транспорт най-добре съответствува! От това може да излезе нещо!

Някаква смътна догадка се въртеше в главата на Ризов. Ту изскачаше почти на повърхността и той беше готов да я улови, ту заедно с думите на Янкулов потъваше дълбоко. Сега, когато Янкулов заговори за периодичността, тя пак се появи.

— Трябва да разработим допълнение към следствено-оперативния план и да проверим предположението за транспорта. А другите насоки от разследването да продължим! Колега Шиваров, вие идете в международния транспорт! Ще можете ли да се справите и с портовия надзор? Аз ще видя какво е положението със самолетите. За леките коли Ризов ще поиска нещичко от колегите по граничните пунктове. Ех, че работа се отваря!

— Значи трите месеца, така ли? — запита Шиваров.

Догадката отново изскочи, задържа се малко и пак изчезна. Но Ризов забеляза кога тя се появяваше. При думите „три месеца“ и „периодичност“.

Той се размърда нервно на стола си, не слушаше вече какво говори Янкулов и няколко пъти си повтори на ум: „три месеца!“, „три месеца!“ „периодично на три месеца!“.

Отговорът проблесна като острие на нож. Беше скрит в последните думи на Германова.

„Да, Марин ми направи подарък. Един-единствен път. За дванадесети февруари, рождения ми ден“.

„Август, юли, юни, май... — отброи наум Ризов — април, март, до февруари са шест месеца от август! Два пъти по три! И преди шест месеца има намаление на онези числа! Подаръкът! Това е намалението! И опитът за самоубийството на Германова също съвпада — и той с бил преди шест месеца!“

Бързо, сякаш се боеше да не загуби пак догадката, той я разказа. Скъпият подарък за Германова е отразен в онези числа! Намалението им съвпада по време. И опитът за самоубийство — и той! Ако лабораторията не греша — съвпадат!

Янкулов замря. Широкото му лице се вкамени от изненада, докато съзнанието му смилаше казаното от Ризов. Досега Ризов се бе отнасял със съмнение към тези числа, даже бе подхвърлял, че може и да са показания на електромер, а сега... Намалението и златната гривна на Германова — това беше невероятна, затова пък толкова поудивителна връзка! А и това неизяснено самоубийство...

Пръв наруши мълчанието Ризов.

— Ако това е вярно, то не доказва кой знае колко неща, но все пак — да видим кои! Първо, че онези числа наистина са суми, които се менят на три месеца. И второ, че преди шест месеца между Каранешев

и Германова е станало нещо, заради което тя е направила опит да се самоубие... А изглаждането на конфликта е било отбелязано с такъв подарък. Само че... — той се усмихна скептично — ... и двете неща може да нямат никакво отношение към убийството!

Янкулов вече се беше окопитил.

— Интересно! — каза той. — Това е най-интересното, до което въобще сме стигали! Всичко е толкова... Не, трябва наистина подробно да се разчепка! И да записваме: въпрос след въпрос, които подлежат на изясняване!

Първата последица от „разчепкването“ беше, че след около час и половина, преминал в доводи и възражения, в контрадоводи и контра възражения, беше съставен един доста по-разгърнат план за разследване. Този план бе представен на полковник Марков и в следващия половин час — одобрен.

Другите последици Янкулов, Ризов и Шиваров започнаха да чувствуват още същия ден и те се изразиха в доста уморителни „ходения по мъките“ из различни учреждения. В едно от тях — „Аптечно снабдяване“ — трябваше да се изясни какви и колко по-ценни лекарства или лекарства под особен режим е получил аптекният клон през последните две години и как е вървяла тяхната продажба. В Окръжната болница беше документацията по опита за самоубийство. Беше нужно тази документация да се види без много шум, а в друга една служба да се открие справка на оперативния работник, който беше проверявал обстоятелствата около това самоубийство.

Трябваше отново да се разпитат хората, които бяха работили и познавали Каранешев, но вече с въпроси от по-различен ъгъл. Къде бяха продавани лекарствата?

Едновременно беше нужно да се състави списък на транспортните средства, чийто график отговаря на тримесечната периодичност.

С мъките в аптекното снабдяване се беше заел Ризов. Да, справката можеше да бъде изготвена, но служителят го нямаше в момента и не се знаеше кога ще дойде. Ризов, който беше обръгнал на подобни отсъствия на най-нужния в момента човек, само каза да предадат на другаря — ако се обади отнякъде! — че ще трябва да бъде

тук в пет и половина за разговор. Това беше мъничко отмъщение. Беше сигурен, че още щом излезе, тия двамата ще счупят телефоните, за да открият липсващия и да го предупредят да е тук в пет и половина — след работното време!

Документите на Венета Германова бяха налице. Нищо особено нямаше в тях, освен че за бившия ѝ съпруг не беше спомената нито една дума и че живееше сама с баща си. Какъв беше този съпруг? С какво се занимаваше? Може би това беше важно. Един ревнив бивш съпруг... свада между него и Каранешев и така нататък... Ризов само го помисли и се усмихна. Празна надежда. А бащата? Пенсионер по болест, пак нищо особено.

В пет и половина Ризов се върна в „Аптечно снабдяване“ и — както и очакваше — завари другаря Бенадов сам в стаята, който започна да се извинява и да изрежда при кого бил ходил в обединението. Ризов малко безцеремонно прекъсна потока от полуистини и мина на въпроса: справката за аптекния клон до морската градина. Разбира се, тази справка не можеше да бъде изготвена тозчас, но Бенадов заяви, че ще работи, ако трябва цяла нощ, за да я има другарят Ризов сутринта на бюрото си. Колко беше работил Бенадов, не стана ясно, но на другия ден справката наистина беше донесена в отдела.

С историята на самоубийството се зае Янкулов и на него му потръгна. За да не разкрие какво търси, той поиска цялата папка с болнични листове за февруари и тя се оказа налице. Вътре в нея налице се оказа и дебелият, натъпкан с допълнителни страници болничен лист на Германова. Седнал в кабинета на заместник главния лекар, който деликатно си намери някаква работа навън, Янкулов, пухтейки от горещината, започна да изучава някои медицински премъдрости. Картината, общо взето, бързо му стана ясна. Германова наистина бе пожелала да се самоубие. Опитът бе направен не така, както го правят хората, които искат само да изплашат близките си и да предизвикат съжаление към себе си. Четиридесетте таблетки, разтворени в мляко, и то таблетки не от безопасните, биха могли съвсем сигурно да изпратят Германова в небитието. Тя беше използвала едно заминаване на баща си и вечерта беше написала прощалното си писмо, беше счукала педантично таблетките, беше ги разтворила, изпила чашата и легнала с мисълта да се раздели с този

свят без болки. Една удивителна случайност, съчетана с обичайно съседско любопитство, бяха попречили на замисъла. Лекарите от реанимацията се бяха борили за всяка минута и бяха сторили невъзможното. От цялата история Германова беше излязла с малко увреден черен дроб. Така беше отбелязано в епикризата, която Янкулов дочете. Но защо беше правила опит да се отрови Германова? Това в болничния лист го нямаше, но той се надяваше да го намери в справката на следователя. Уви, и там го нямаше. На следователя тя беше заявила само, че „има лични причини“ и всички негови опити да изкопчи нещо, за да се има предвид евентуално при втори опит за самоубийство, бяха останали напразни. Разочарован от непълните сведения, Янкулов се върна в отдела с мисълта утре да започне нови разговори с приятелките и познатите на Каранешев.

Шиваров тръгна от справките в Международния транспорт. И веднага удари на камък. Първо — пътят на колите не минаваше постоянно през града, а в зависимост от пратките и договорите. И второ — списъкът на шофьорите и фирмите беше много разнообразен. Не можеше поне на пръв поглед да се открие никаква закономерност.

Вторият обект беше пристанището. Тук също изникна трудност. Пътническите кораби пристигаха периодично, но не на три месеца, а много по-често. Ако пратките лекарства се изнасяха контрабандно от някой пътник, който посещаваше града всеки три месеца, това беше трудно да се открие. Оставаше да се проверят товарните кораби. Но и това беше мъчителна работа. Все пак имаше някаква нишка — гулдените. Можеше да е кораб, който или е холандски, или минава през холандско пристанище. Предишният опит на Янкулов да изясни с помощника на Каранешев от бара от кой кораб са били в последната вечер холандските моряци не беше довел до нищо. Захари просто не знаеше. Шефът му не бе го оставил да сервира на холандците, за да прибере сам по-тлъстата печалба.

— Холандци? — вдигна вежди служителят, с когото Шиваров разговаряше. Той беше един посивял капитан, който с недоверие се взря в младия, както той помисли, следовател. — Холандците са плъзнали по целия свят, навсякъде се наемат!

Шиваров отново обясни какво търсят, но без важната подробност — защо. Янкулов строго беше разпоредил да се спазва тайната на разследването.

— Щом трябва, дайте да я свършим тази задача! — каза капитанът. — А ако можете и да останете, добре ще е! Имаме едно кафе — страшна работа! Такова вие май не пиете!

Шиваров остана — не толкова за наистина чудесното кафе, което беше като тропическа приказка, а защото му беше интересно с този капитан. Помисли, помисли и реши да престъпи нареждането на Янкулов. Може би този видял и патил капитан щеше да даде разумен съвет. И разказа — така, в общи черти.

— А, не е за чудене! — рече капитанът, когато чу историята с гулдените. — Аз бих ги изпоарестувал всичките, тези бармани от интер хотелите! И няма да им казвам защо. Всеки от тях ще си знае!

И той добави още няколко по-солени думи. После стана, измъкна от картотеката зад гърба си един огромен подвързан регистър и го разтвори на бюрото си.

В края на работния ден, когато бяха изпити не по едно, а по три кафета и на бюрото на капитана се източи дълъг списък с имена на кораби и маршрутите им, Шиваров спомена и за контрабандата на лекарства. Попита къде се продават изгодно наши лекарства?

Капитанът даже не се и замисли. Той просто знаеше.

— В някои страни в Западна Африка — Мароко, Мавритания, Габон, Бенин, в Средния и Далечния изток — Абу Даби, Шри Ланка, Сингапур, Малайзия, Индонезия. Нашите лекарства са добри и сравнително евтини. Търсят ги и плащат. Даже питат по пристанищата!

— Но все пак си е контрабанда.

— Дума да няма. Само че по-лесна и не се наказва така, както е с наркотиците. И ако в играта е включен и някой митничар, става почти безопасно. Е, разбира се, няма да изнасят аспирин, а нещо по така!

Шиваров прибра дългия списък и си тръгна.

Този списък той постави на другата сутрин на бюрото на Янкулов и отчасти разказа разговора си с капитана. Янкулов тръгна с поглед по листа. После се замисли и присви сивите си очи.

— Да предположим, че лекарствата се изнасят за Западна Африка. Така. Тогава през не повече от три месеца в пристанището идват само два кораба — и той плъзна показалец по редовете — „Кадис“ — испански, и „Летиция“ — италиански. А за Средния и Далечния изток са доста. „Маас“ — холандски, „Кентаурус“ —

либерийски, „Нордстар“ — норвежки, и още... четири. На „Маас“ естествено има холандци, а на останалите — дявол знае!

— Либерийците ме съмняват! — додаде Ризов. — Лоша им е славата. — Винаги са някакви стари корита и командите им са едни! Но каква е гаранцията, че контрабандата е ставала от нашето пристанище? На два-три часа е Варна!

— Щеше да се забелязва все пак това негово ходене! — рече доста несигурно Янкулов. Никак нямаше да се забелязва и той го знаеше. Нищо не би струвало на Каранешев да отделя по някоя сутрин за пътуване и да се връща следобед.

Той изпуктя и побутна един лист пред себе си.

— Дойде и експертизата на петното върху винкела. От Каранешев е петното. Тъканна течност, премесена с кръв и олющен епител. Има сравнителен анализ със серум от Каранешев. Изследване на кръвната група и... — той погледна листа — ... хроматография на серумни фракции! Пълно сходство.

Серумни фракции? Такова нещо нямаше едно време в нашите „буквари“ — измърмори под носа си Ризов и се намести на стола си. — Не им стигат значи кръвните групи!

— Не им стигат. Все пак само четири кръвни групи са. А ако кръвната група е същата, трябва и други показатели! Иначе може да е от друг човек със същата група. Впрочем — върна се той към списъка — дайте да видим по маршрути кои кораби най-много подхождат!

Той започна да ги изрежда и да обмисля на глас маршрутите, като от време на време отбелязваше по нещо в полето на листа. Свърши и вдигна глава.

— Ако ги оценяваме по шестобалната, два са с петици. „Маас“ и „Кентаурус“. Вижте само! „Маас“ тръгва от Ротердам, спира в Пирея, после — у нас, после слиза до Александрия и се връща в Пирея, Марсилия и пак Ротердам. Значи може да пренася стоката до Пирея или Александрия. „Кентаурус“ тръгва от Лондон, отива в Танжер, после в Истанбул, у нас и след това директно към Сингапур. Товари стоки от Сингапур направо за Англия. Отиване — връщане около два месеца, два и половина. Почива и пак тръгва. Така че тези двата са интересни. Ризов, ще разпитате ли пак помощника на Каранешев? Да е чувал нещо за такива кораби? И да караме по плана! Аз днес ще говоря с Германова. Ето го списъка от аптечното.

— И какво, дават ли нещо... насока? — запита Шиваров.

— За насока... няма насока. Но все пак големичък е бил оборотът тия две година. И доста скъпи лекарства! Като погледне човек само колко антибиотици са продадени!

— То сега е мания това лечение с антибиотици! — каза Ризов.

— Вярно. Само че ми се иска да огледам по-добре хората около Германова и дали чрез тях не са ставали покупките — поне отчасти! Е, с това засега да свършим!

Ризов и Шиваров тръгнаха по своите задачи, а Янкулов измъкна бележника си, разлисти го и се вдълбочи в него.

„Добре, да видим този опит за самоубийство! — разсъждаваше той. — Кой е знаел по-подробно за него, за неговите причини! Най-близките ѝ. Баща и. Добре. Нещо повече за него?“

Той обърна поредния лист от бележника.

„Бивш служител в ДСК. Пенсионирани миналата година по болест, трета група. Боледува от Бехтерев. Какво е това Бехтерев? За първи път чувам такова нещо. Значи сигурно са му трябвали лекарства. Но какво е това Бехтерев?“

Янкулов вдигна слушалката и набра един номер.

— Доктор Гетов, вие ли сте? Да. Една консултация може ли? Консултация, казвам... С една дума, какво означава Бехтерев?

Янкулов стисна слушалката между рамото и ухото си и започна да записва в бележника. После благодари и погледна написаното.

„Виж ти! Заболяване на костите, но най-вече на гръбначния стълб. Вкостявал се, губел своята подвижност. Много болезнено. Човек се изгърбвал, походката ставала особена, вдървена...“

Господи! Прегърбен, с вдървена походка! За такъв възрастен мъж говореше онзи, Тошев!

Янкулов почувствува как изведнъж всичко в него се стегна. Стана, бръкна в сейфа и измъкна преписката на Тошев...

ПОКАЗАНИЯ

Именувам се Борис Ангелов Германов, роден на 19 април 1920 година в Пловдив, вдовец, неосъждан, по образование икономист, пенсионер по болест, живущ в град Б... улица...

По въпросите, поставени ми от следователя Янкулов, казвам следното:

Убийството на Марин Каранешев извърших аз. Направих го напълно съзнателно поради лични причини, макар и в пристъп на голямо възбуждение. Не можех повече да гледам как Каранешев погубва единствения човек, когото имам на света, моята дъщеря. Аз съм тежко болен и едва ли ще живея много. Сигурно няма да дочакам съда, но ще си отида без никакво съжаление, защото светът трябва да бъде очистен от такива като Каранешев. Тук гражданинът следовател ми прави бележка да записвам по същество.

А по същество е това, че ние двамата с дъщеря ми просто нямахме късмет в живота. Жена ми почина от рак две години след раждането на Венета и аз съм я отгледал.

Не исках да се женя втори път, пък може би и не се случи подходяща жена, така че сами живяхме. Момичето е добро, скромно е, изучи се добре, благодарен съм на всички, които ми помагаша, защото има и добри хора. В последния курс обаче попадна на един човек, който не беше за нея. Нищо не мога да кажа, мисля, че я обичаше, но страшно пиеше и като се напиеше, не знаеше какво прави. Биеше я и със седмици изчезваше от къщи. Какво не съм правил за него, но накрая се разведоха и добре, че нямаха деца. Венета преживя това тежко, затвори се, нямаше и приятелки, защото приятелките ѝ се изпожениха. И сега, преди две години, се запозна с Каранешев. Подозирах, че той я търси само по сметка и за развлечение, но Венета го хареса и живееше с него. А преди година разбрах, че съм прав. Беше я оплел вече в своите комбинации. Купуваше чрез нея лекарства и беше намерил начин да ги изнася с хора от един търговски кораб. Неговите хора от този кораб идваха на всеки три месеца и тогава Венета трябваше да му дава лекарствата, които беше купила. А той я изнудваше, обещаваще ѝ да се задомят и тя теглеше от малкото спестени пари, които имаше, и пак купуваше лекарства за него.

Тук гражданинът следовател ми задава въпрос, как се нарича корабът, с който е вършена контрабандата. Не съм сигурен, но мисля, че веднъж чух едно име „Кентавър“. Не съм сигурен.

Опитах веднъж да поговоря с този Каранешев, а той се изсмя и каза, че не трябва да се бъркам, ако искам дъщеря ми да излезе суха от тази работа, защото вече доста била затънала. Затънал беше той, а и Венета сигурно виждаше, че той въобще не я обича, и преди шест месеца направи опит да се отрови. Тогава намразих истински този мръсник и реших аз да свърша с него, преди окончателно да е погубил Венета. А той явно не беше събрал от контрабандата, колкото искаше, защото се сдобри с нея, поиска ѝ да му прости, но всичко беше само лъжа. Тя не вярваше, че е лъжа, все мислеше, че нещата могат да се

оправят. А и аз се разболях, разбрах каква ми е болестта, че няма да живея дълго и дъщеря ми ще остане жертва на онзи подлец.

И така вървеше до онзи ден, когато се случи това. Аз знаех къде се срещат в градината, тя там го чакаше да излезе от работа. Той се обади у нас и каза, че не я намерил в аптеката и да ѝ предам, че ще я чака. А на мен ми беше ясно защо я вика така спешно. Трите месеца бяха минали, сигурно корабът беше дошъл и Венета трябваше да му отнесе кашончето с лекарствата, бях решил вече, че трябва да се сложи край, но още не знаех нито как ще го направя, нито дали ще мога да го направя. Не казах нищо на Венета, тя си легна, а аз излязох, когато заспа в стаята си. Тръгнах за градината, но не носех нищо със себе си. Като минах край новия хотел, реших да взема нещо, бях вече наистина не на себе си, но не искам да се оправдавам, осъзнавах, че искам да го убия. Вмъкнах се и намерих едно парче желязо. Скрих го под самото си и го държах с една ръка. Така стигнах до мястото, а той вече я чакаше. Когато ме видя, попита защо аз идвам, а не Венета. Аз казах само „ето, виж!“ и той се обърна, като помисли, че идва някой, а аз с всичка сила го ударих. Той даже не извика, просто падна на тревата, а аз още не разбирах, че е мъртъв, стоях и не мислех нищо. Тогава чух, че някой идва и бързо изтичах към улицата. Минах пак покрай новия хотел и захвърлих желязото там, откъдето го бях взел.

Гражданинът следовател Янкулов ми прочете протокол от експертиза на петно от ръжда по моето сако, с което бях онази вечер. Изследването е установило пълно сходство между състава на петното и ръждата по намереното желязо, както и ръждата по раната, която съм нанесъл на Каранешев, като по този начин материално се доказва моята вина. Нямам възражения по доказателството и напълно го приемам.

Това е всичко. Не дойдох веднага да се предам, защото исках още няколко дни да бъда с дъщеря си, да я виждам и тя да бъде около мене, понеже знаех, че все едно

ще ме намерят. Но тези няколко дни исках да си бъдат мои, да видя как тя ще посрещне смъртта на Каранешев и ако мога, да я успокоя малко. Не ме беше страх и сега не ме е страх.

Гражданинът следовател ме пита дали не съжалявам за извършеното. Не съжалявам. Аз съм свършен човек, така и така си отивам. Венета ще ме жали месец или година, но вече ще може да живее като човек, защото нищо лошо не е направила, и животът и ще бъде открит, а ако иска да си спомня за баща си — да си спомня.

Горното написах собственоръчно и по собствено убеждение, за което се подписвам.

В. Германов

Преписката лежеше на бюрото — така, разтворена на показанията, и Янкулов отново ги прочете. Все му се струваше, че нещо липсва.

Не, нищо не липсваше. Тук бяха хората, датите, имената...

А корабът се наричаше „Кентавър“.

И корабът, и смъртта.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.